

12 - ПРИКАЗКИ ОТЪ ЦЪЛЪ СВЪТЪ - 12

НИКОЛАЙ РАЙНОВЪ

ИЗТОЧНИ
ПРИКАЗКИ

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
ИЗТОЧНИ ПРИКАЗКИ
КИТАЙСКИ И ЯПОНСКИ
ПРИКАЗКИ

chitanka.info

ЛИСИЦА — НЕВЕСТА КИТАЙСКА ПРИКАЗКА

Едно време — преди много, много години — в областта Пин-Юнан живеел търговец на име Юн-Чи-Юн. Богат бил Юн и народът го почитал, понеже бил не само богат, а и добър.

Но той не бил женен. Не че бил много млад, ами не можел да си намери булка. Годините си минавали, а търговецът все не срещал мома, която да хареса.

Веднъж той излязъл на лов със слугите си. Отишли надалеко в степта. Момчетата подгонили лисица. Заобиколили я, засвирили по нея, завикали: „Уха-ха! Иха-ха!“ Врътнала се лисицата насам, врътнала се натам, па избрала едно място, дето имало по-малко хора. Разтърсила опашка и побягнала колкото ѝ нозе държат.

Но тъкмо там бил застанал сам господарят. Пресрещнал Юн лисицата, размахал копринената връв, па я хвърлил и омотал три пъти животното.

Натрупали се всички да гледат хубавия лов. Не били виждали такава лисица: стройна, силна, с остра муцуна, с очи — като звезди, с козина — като злато. Цяла блести. Не е лисица като лисица. Чудо невидено.

— Благодаря ви, момчета — казал Юн на слугите. — Не лисица, а цяла хубавица ми изкарахте. Де да можехте и такава невеста да ми намерите! Ако срещна мома — от малко, малко да прилича на тая лисица — веднага ще се оженя. Но нали знаете, че нашите набелени-начервени моми никак не приличат на нея? Както и да е, момчета, привържете ми я зад седлото, па да вървим.

Вързали лисицата отзад на Юновото седло и си тръгнали. Слугите напред, а господарят — подир тях. Замислил се дълбоко Юн. Кара коня и си мисли: какъв е тоя късмет — неженен да остане, един между толкова връстници. Не му помага щастието — и туйто.

Както си мислел, току почнал да си говори тихо:

— В старо време, както разказват някои, са ставали какви ли не чудеса. Защо да не станат и днес? Да речем, защо не стане тъй, че — вместо лисица да съм намерил мома и вместо лисича кожа да си отведа дома невеста?

А лисицата лежи зад него, цяла свита и вързана; свилените възли ѝ прерязват лапите, ала още по-силно ѝ прерязва сърцето страхът: знае тя защо са я хванали. Ще я одерат, колкото и да е хубава — на хората не трябва тя, а кожата ѝ.

И лисицата се помолила на своя Бог — на оня Бог, комуто се молят зверовете — да я спаси от смърт като я превърне на мома. Помолила се тя тъкмо в оня миг, когато и Юн мислел за това.

Сепнал се Юн от своя размисъл. Гледа: слугите му доста го изпреварили. Шибнал коня, па се озърнал назад — да види там ли е лисицата. Погледнал — и що да види? Надал вик от учудване. Зад него — мома! Лисицата я няма, а на нейно място — хубавица с дълга златиста коса, огнени очи и тънки извити вежди.

Преди още Юн да я разгледа, хубавицата си отворила ругените устица, показала си бляскавите зъби и рекла:

— Изплаши ли се, добър юначе? Нищо няма: не бой се от мене, за да се не боя и аз от тебе! По-рано бях лисица, а сега ще ти стана жена. Свърни от пътя хей в онова село: там да прекараме нощта, па утре ще вървим у вас. Ще кажеш на своите, че си ме купил в селото или че си ме сменил за лисичата кожа.

Тъй се оженил Юн.

За сватбата той подарил на булката си много дрехи и различни украшения. И всичко това — скъпо, избрано. Ала най-много от всичко тя харесала чифт обеци със зелени камъни. Толкова ги харесала, че не ги снемала от ушите си.

Дълги години живели в обич Юн-Чи-Юн и жена му. Никога не се скарали, лоша дума си не рекли. Родили им се чеда; порасли, изженили се; и те остарели като родителите си. Юн умрял.

А вдовицата му живяла още дълго след него. Нали се била превърнала в жена от лисица, нейният Бог ѝ подарил дълъг живот. Тя се пренесла да прекара старините си в една стаичка, в дъното на градината. Там ѝ носели и храна.

Но понякога забравяли да ѝ отнесат. Па след години забравили не само за храната, но и за самата нея. Никому на ум не идвало, че някъде

си в градината живее добрата бабичка. Да, никому дори и на ум не идвало. Забравили я.

А бабата живеела ли, живеела. Отслабнала съвсем, дотегнал ѝ животът, не ѝ се живеело. Но тя знаела, че щом си е сама измолила човешки живот, трябва да живее докле я прибере Бог. Затова живеела.

А годините все вървели и вървели. След първото поколение дошло второ. После — трето. Нови хора се народили. В Юновата къща заживели след него синовете му, сетне — внуците му, а после и правнуците му.

Най-после останал само един правнук, по име Юн-Ван-Тен. А трябва да ви кажа, че потомците на Юн-Чи-Юн не приличали на стареца. Не, никак не му приличали. Старецът цял живот печелил имот и пари, а те от поколение на поколение все с тоя имот преживявали, без да припечели някой нещо.

Към времето на Юн-Ван-Тен къщата обедняла съвсем. Младият Юн и жена му дояждали и доизносвали последните останки. И двамата били лениви. Работа ни знаели, ни залавяли. Бивало ги само да спят и да се карат помежду си, както правят всички ленивци.

Накрай настъпили тежки дни. Вкъщи нямало вече и кора хляб. Не се намирало и що да продадат. Дори дрехите, що носели, били скъсани: нямали кръпки — да ги закърпят. Жената седяла в стаята с парцалива рокля, а мъжът ходел по градината с халат, разяден от молци.

Веднъж, както ходел тъй, легнал на сянка. Гледа — в тревата нещо блести. Поразчоплил — обеща... Навярно изгубена от някого: мъх я бил вече обрасъл. Изнесъл я Юн на слънце — да я разгледа по-добре. Да, хубава обеща... Златна, със зелен скъпоценен камък... А на опакоето някакви букви... Чете Юн: „От Юн-Чи-Юн“.

— Ехееее! — рекъл си Юн-Ван-Тен — Юн-Чи-Юн ми е бил прадядо. Значи, тая обеща ще да е по-стара от сто години. Но все пак за нея ще дадат поне два теля.

Гледа Юн — по пътеката минава бабичка... Стара, престара, едва си мъкне краката... Но все върви. Прегърбена. Като че ли Юн я е виждал и друг път в градината, но не я е загледал. Но сега, от радост, че е намерил обещата, той дори ще се поразговори с нея. Ще се пошегува.

— Добър ден, бабичко! Какво си се прегърбила такава? Дали е от много старост, или си изгубила нещо, та го търсиш?

— И двете, синко. И двете, миличък. И стара съм си, па и търся нещо изгубено.

— А що си изгубила, бабичко?

— Обичка, синко. Обичка, що ми беше подарил на сватбата мъж ми.

— Да не е тая? Ако е твоя, вземи си я.

— Ох, тази е. Същата е, синко. Че как я намери? Благодаря ти. Много ти благодаря. Кажи-речи, сто години я търся, все не мога да я намеря, а ти дойде, та ми помогна. Бог да те поживи!

Мисли си Юн:

— Право ли дума бабата? Я да я поразпитам!

Седнал той с нея на поляната и почнал да я разпитва. От дума на дума, тя му разказала най-сетне всичко: как била лисица, как живеела с мъжа си, как я забравили ей в оная къщица. Гъби варяла, та ядяла. Позачудил се Юн. Но като го мързяло да мисли, решил, че така би трябвало и да бъде.

— Ела при нас, бабичко! — казал й той. — Аз съм наистина сетен сиромаш, нищо си нямам, но над средната стая покривът е още здрав, та би могла да живееш там. А то — тая къщица... Гледам: като че ли капе...

— Капе, синко, капе, нали няма кой да я стегне.

Видяла бабата къщата — не могла да я познае — от някогашното богатство не останала и диря. Кое то било златно и сребърно, продали го. Дървеното изгорили през зимните студове. А глиненото — или счупено, или размито от дъждовете. Само средната стая се държала.

Бабата заживяла с правнуците си. Тя им дала обещите.

— Иди ги заложил! — рекла на мъжа. — Накупи ориз и друго каквото трябва. И дрехи купи на себе си и на невестата. Срам ме е да ви гледам такива: докъде сте изпаднали!

Като поживяла при тях няколко дена, бабата видяла, че за всичко е причина леността на господарите.

— Не бива тъй, дечица — казала им тя. — Трябва да се заловите за работа. Не работите ли, никога не ще се измъкнете от неволята: в нея ще си умрете.

— Но какво да работим, когато ни не бива за нищо? — отговорили и двамата едногласно. — Родителите ни не са ни учили на нищо.

А бабата им рекла:

— Недейте ропта против своите родители, дечица! Ако те не са ви учили, аз ще ви понауча на това-онова, колкото знам и колкото имам сили. На тебе, булчице, ще сложа кросно и стан: ще тъчеш. А ти, синко, ще заловиш търговия: полека-лека ще се изпечеш. Никой не се ражда научен.

— Ами пари? Търговията иска пари.

— За начало ще ти дам колкото имам. А с тях ти ще спечелиш много, стига да работиш и да слушаш по-стари хора. Иди в градината, в моята стаичка: там съм скрила кесия с пари. От сто години ги пазя. Ще ти свършат работа колкото да заловиш търговия. Но на тях се не надържай^[1].

Донесъл мъжът парите, четиридесет лани. Отделил той половината за домашни потреби, а половината — за търговия. Излязъл, та накупил от околните села сламени покривала, каквито носят китайците в дъждовно време, натоварил ги на кола и тръгнал в града да ги продава. Евтина стока, харчи се. Лесно ще я продаде и ще спечели.

Излязъл мъжът от дома си заранта и мислел да бъде вечерта в града. Но понеже не бил свикнал на вървеж, толкова се изморил, че щом стигнал до една рекичка, на чиито бряг имало ханче, решил да си почине.

Потропал на вратата:

— Хей, стопани! Пуснете един търговец да пренощува.

Излязъл стопанинът. Разпитал Юн, кой е, отде е и къде отива. Като разбрал всичко, казал му:

— Ето що ще те посъветвам, добри човече. Радвам се на гости: от това живея. Но ти си млад търговец, още си неопитен, както се вижда. Побързай да отидеш в града, па там ще си отпочинеш!

— Ех, пък защо ще бързам толкова? — отговорил му Юн. — И утре да откарам стоката, няма да пропадне светът! Бърза работа не е работа: тъй съм чул аз.

— Както щеш, приятелю. Но ето защо трябва да побързаш: зад тая речица има още една; и двете са малки, минават се на брод —

мостове няма. Днес ще ги прегазиш и пешком, а утре може дори на кон да не ги минеш.

— Тъй ли? Че защо така?

— Ето защо. Хей там, в планината, днес гърмя. Навярно е и валяло. Ако е паднал дъжд, през нощта реките ще прелеят. Ще трябва да заседнеш за цял ден. Това е то.

— Та що? Голяма работа ли е — един ден? Най-сетне — да остана. Цял съм се изпотил от ход; не мога да вървя по-натам.

Останал Юн да ношува. Талигата оставил насред двора.

А през нощта зашибал един дъжд — стой, та гледай! Не дъжд, а порой. Юн забравил колата там, дето я бил оставил. На сутринта излязъл да види реката. Море. Реве оная ми ти вода, мъкне от планината цели дървета. Как ще се мине? А и дъждът — вали ли, вали. Погледнал Юн своята стока — колата стои под дъжда.

— Ух, как не се сетих снощи да закарам тая талига под сушина? Сигурно всички покривала са се намокрили. Къде ще ги сушиш сега? Ще трябва да се чака — слънце да изгрее и да повее вятър.

Дъждът валял три дена. Търговецът през цялото време лежал и се търкалял. Все се оплаквал от дъжда. Най-сетне се прояснило. На Юн като че ли не станало много приятно: трябва да излезе и да се залови за работа.

Нямало що — прострял си стоката на слънце. Покривалата изсъхнали, но потъмнели и изгубили изгледа си.

Юн нямал пари да плати на стопанина. Обещал да се разплати на връщане. Откарал стоката в града. Показал я на търговците. Казал колко иска. Никой я не щял.

— За такава цена ще си купим прясна стока. Ще купим слама — светла като слънце. А твоята стока каква е? Тежко става на човек, като я погледне. Па и дъждът мина: има много да чакаме, докле завали отново. Ще почакаме други търговци.

Що да се прави? Юн намалява цената и разказва, че е купил стоката с последните си пари. Не, не!

— Виж, ако я отстъпиш за толкова, за колкото си я купил, па ни дадеш и талижката, вземаме я. И то — само от съжаление към тебе.

Съгласил се Юн. Продал всичко за двадесет лани. Тръгнал си за дома. Спрял се на ханчето — да се разплати със стопанина.

Почнали да си говорят за несполучливата търговия. Ханджията рекъл:

— Добре ти казвах аз тогава, но не ме послуша. Да не беше останал тук, сега щеше добри пари да имаш. У тебе си е вината.

Поседял Юн, що поседял, па си тръгнал. Подирил си торбичката да плати на стопанина. Но къде му се е дянала торбичката?

— Хей, момчета! — викнал той. — Кой ми е взел торбичката? Бях я сложил ей тука, на прага.

Няма торбичка. Никой не я бил виждал. Някой я е откраднал. А парите били в нея. Разплакал се Юн от мъка. Няма полза. Един му казва едно, друг — друго.

— Що ти трябваше да си оставяш торбата на прага? — рекъл един.

А друг добавил:

— Ти, момче, друг път недей носи пари в торба.

Трети го съветвал да се оплаче от ханджията.

Юн се разсърдил.

— Махнете се по дяволите! Виждам, че съм извършил голяма глупост. Какво ми е крив стопанинът? Защо ще го съдя? Защо ще се оплаквам от него?

Чул стопанинът това и рекъл на Юн:

— Благодаря ти, юначе, за добрата дума. Щом не мислиш да се оплакваш от мене и аз не искам от тебе плата за нощувката. Върви си жив и здрав вкъщи!

— Как ще си вървя? Как ще ме посрещнат домашните? С кои очи ще ги погледна? Тръгнах с талига, със стока, а ще се върна с празни ръце. Дори и торба нямам на гърба си.

— Недей се грижи, момче! Легни си, па утре заран ще видим. Сутрин човек е по-умен, отколкото вечер. През нощта му хрумват добри мисли. Ще видим как да се поправи злото.

На другия ден Юн си седял в беседката пред хана и си мислел. Минали търговци. Спрели се в двора и пуснали два пъдпъдъка да се бият. Китайците обичали и тогава, като сега, да гледат борба на пъдпъдъци.

Гледа Юн и си казва на ума:

— Пъдпъдъците, както се вижда, са евтини по тия места, а в града за тях плащат скъпо и прескъпо. Да купи човек стотина-двеста,

па да ги продаде в града... За един ден ще ги разграбят, а на всеки пѣдпѣдѣк ще спечелиш по пет кешу. Де да имах пари!...

Допитал се той до стопанина на хана.

— Добре си намислил — казал оня. — Ще ти дам пари, купи пѣдпѣдѣци!

Накупил Юн пѣдпѣдѣци, отнесъл клетката в хана, закачил я под стрехата и легнал да се наспи, та рано сутринта да отиде в града. Чува през нощта — пищят неговите пѣдпѣдѣци на двора. Пищят, та цепят хана!

Що ли става? Дали да излезе да види? Но става ли му се? Тъкмо се е затоплил в леглото!...

На заранта гледа — току-речи всички пѣдпѣдѣци измрели. Само няколко останали живи — и те се притискат към ъглите на клетката.

Пак се разплакал Юн.

— Не! — вика. Не ми върви и туйто! Късмет нямам. Само едно ми остава: или да се удавя; или да се обеса.

Дошъл стопанинът. Гледа го и казва:

— Ех, братко, лесно е да се удави човек, но е глупаво. По-мъчно и по-умно е да въртиш търговия. Всеки може да се удави. Недей и мисли за такива глупости! Каж ми: що е станало?

Погледнал той клетката. В нея се разхожда пѣдпѣдѣк — вирнал глава, очите му светят, та хвърлят искри. Като цар пристѣпва.

— Гледаш ли го тоя? Той е изкълвал през нощта другите. Виж го само какъв е силен! Като го гледаш, не ти ли идва на ум как да поправиш станалото? Вземи, братко, тоя пѣдпѣдѣк, па иди с него в града! Хващай се на облог с търговците и го пускай да се бие с техните. Никой търговец няма пѣдпѣдѣк — да му излезе насреща: знай това! Ето ти тебе печалба. И лесно е, па и пари дава.

За един месец Юн спечелил ония двадесет лани, които имал преди това.

— Сега е вече добре — си казал той. — Ще си вървя вече вкъщи. Стига ми, че си върнах поне парите.

— Че е добре, добре е — му рекъл ханджията. — Но това не стига. Всеки глупак може да си изкара парите. Умният прави друго: той с пари и труд умее още пари да спечели.

— Ами как да спечеля?

— Ще ти кажа. Ето що мисля аз. Сега начева осмата луна. На петнадесетия ден от тая луна ще има голям бой между пѣдпѣдъци в столицата, в двореца на княза. Много народ се събира. Дворецът е отворен тогава за всички. Защо да не отидеш и ти да си опиташ късмета? Пусни своя пѣдпѣдък срещу князовия. Ако оня убие твоя, прежали го, па си върви при булката. Ако ли надвие, князът ще поиска да го купи: добри пари ще вземеш. А? Искаш ли? И аз ще дойда с тебе, ще ти показвам. Но стигне ли работата до продан, ти гледай мене! Не се съгласявай за цената, докле не кивна^[2] с глава. Разбра ли?

Юн разбрал. Тръгнали.

Стигнали в столицата тъкмо навреме. Около двореца се били насъбрали вече много хора — да гледат как ще се бият пѣдпѣдъците. Скоро след това се отворила вратата на двореца, излезли трѣбачи, изсвирили с трѣбите и обявили на народа, че може да влезе в двореца, а който желае, има право да пусне пѣдпѣдък срещу князовия.

Излязъл князът, седнал на изписан позлатен престол, на една издигнатина сред двора, и казал:

— Да почнем!

Един китаец се качил на издигнатината, поклонил се три пъти на княза доземи, па сложил пред него клетка с пѣдпѣдък. И на княза донесли клетка.

— Хайде, да ги пускаме!

Заскачали двата пѣдпѣдъка, захвърляли се един върху друг, почнали да се кълват. Князовият пѣдпѣдък почнал яростно да кълве своя противник.

— Слабичък ти е, чичо, пѣдпѣдъкът — рекъл князът. — Но все пак, благодаря ти, че го пусна. Влез в двореца: като се свърши боят, ще обядваме заедно. Кой друг ще излезе?

Втори мъж излязъл, та пуснал пѣдпѣдък. Но и тая птица била надвита. И третата. За късо време князовите пѣдпѣдъци изпокълвали десет птици. Все отбор били пѣдпѣдъците на княза.

— Хайде сега и ние да си опитаме щастието — казал ханджията на Юн. Излез, но ми помни съвета: не подбивай цената!

Излязъл Юн със своята птица.

— Я виж ти пѣдпѣдък! Това се казва пѣдпѣдък! — похвалил князът Юновата птица. — Отведнѣж се вижда, че е и силен, и зъл.

Къде е, момчета, моят „Железен клюн“? Я го донесете да пооскубе перата на тоя хубавец!

Сбили се птиците. Разхвърчали се пера на вси страни. Не можело да се разбере от коя птица са. Но ето че борците се разделили, после се изназадили и изведнъж настръхнали — готови да връхлетят един на друг. Тогава всички видели, че князовият „Железен клюн“ е цял оскубан.

— Разделете ги! — заповядал князът. — Каква полза от това, че ще изгубя хубавия „Железен клюн“? Не ще устои той против тоя разбойник. Донесете белия ми пѣдпѣдък!

Когато Юн видял белия като сняг пѣдпѣдък, изплашил се.

— Ваше Височество, моля Ви... Позволете ми да си вървя... Моят пѣдпѣдък е вече уморен, а тая бяла птица изглежда омагьосана. Ще ме остави без късче хляб, ще ми убие пѣдпѣдка.

— Нищо няма. Ако го убие, ще ти го заплатя. Няма да изгубиш. Пускай го!

Белият пѣдпѣдък бил едър и силен, но неповратлив. Юновият се хвърлил като ястреб върху него. Па още веднъж. Че още веднъж. Толкова го измъчил и наплашил, че белият юнак престанал не само да напада, но и да се брани: разперил крила и току подскачал от място на място, колкото да избяга от нападателя. Бели пера се разлетели на вси страни.

Хората почнали из един глас да хвалят Юновия пѣдпѣдък. Князът заповядал да разделят птиците. Взел Юновия пѣдпѣдък, погалил го, потупал го, разгледал го от вси страни, па казал на Юн:

— Искам да купя пѣдпѣдка ти. Ще ми го продадеш ли?

— Ваше Височество, Светъл Княже, как ще остана без него? Какво ще правя тогава? Той храни и мене, и цялото ми семейство.

— Добри пари ще ти дам за него. Колко искаш?

— Ваше Височество, Светъл Княже, тая птица струва толкова, колкото пари ще ми трябват, за да прекарам целия си живот. Цената ѝ, Ваше Височество, е хиляда лана.

Князът се разсмял.

— Де се е чуло — за един пѣдпѣдък да се искат хиляда лана? Но понеже му хвърлих око, ще дам за него сто лана.

Юн се поклонил на княза дѳземи, поблагодарил му за честта, но не намалил цената.

— Добре, ще прибавя още сто — казал князът.

Погледнал Юн ханджията — оня се и не помръдва.

— Ако толкова иска Ваше Височество, ще отбия от хилядата сто.

— Не. Щом не вземаш двеста, отнеси си клетката!

Три пъти се поклонил Юн доземи на княза и почнал да слиза от издигнатината.

— Ей, чичо, четиристотин плащам: дай птицата!

Погледнал още веднъж Юн стопанина на ханчето — оня пак не поклаща глава. Но Юн си помислил, че цената е много добра; ако продължи да се пазари, князът негли ще се разсърди и няма да купи птицата.

Съгласил се той. Наброили му четиристотин лана сребро. Дал клетката с пъдпъдъка на княза и без да дочака обяда, тръгнал с ханджията.

— Защо не слушаш никога старите хора, ами правиш все наопаки? Когато те съветвах да бързаш, ти се бавеше. А сега, когато трябваше да почакаш, ти прибърза. Да беше почакал още малко, щеше да вземеш не четиристотин, а шестстотин лани.

Когато стигнал в хана, Юн поискал да раздели със стопанина среброто по равно. Но старецът се отказал: той взел само плата за нощувката.

Отишъл си Юн вкъщи. Там всичко се било променило. Поправено, боядисано, измито, почистено. Булката му — добре облечена, измита, гладко сресана — седи на стана и тъче. А бабичката готви.

Юн извадил среброто. Бабата го похвалила.

— Сега, дечица, ви пожелавам щастие. Аз научих булката как се върти къща. А пък ти сам си се научил как се печели. Научил си и друго — че трябва да слушаш по-стари хора. Живейте си честито. Аз ще ви оставя вече. Тая нощ видях насън Бога на зверовете. Той ми каза, че мога вече да си вляза в лисичата кожа.

Било зима. През нощта навалял снежец. Станал на сутринта Юн с жена си. Къде се е дянала бабичката?

Никъде я няма. Изчезнала. Излезли на двора.

Гледат навред — сняг. Никъде няма човешки дири. Като се вгледал Юн, видял от прага до края на градината лисичи стъпки.

Разбрали Юн и жена му, че през нощта бабата се е превърнала на лисица и се е върнала в планината.

[1] На тях се не надържай — не разчитай само на тях. — Бел.ел.кор. ↑

[2] Кивна — кимна. — Бел.ел.кор. ↑

ДОБРИ СИНОВЕ ЯПОНСКА ПРИКАЗКА

Имало едно време една бедна вдовица. Тя живеела с тримата си сина. Мъж ѝ бил умрял, още когато децата били съвсем малки. Тъй като тя нямала ни родители, ни сродници, които биха ѝ помогнали, трябвало сама да храни и отглежда рожбите си. Но момчетата растели здрави и силни. Толкова им било добре, че и на ум им не идело да се оплакват. Па и майката работела неуморно от сутрин до вечер, за да не лиши от нищо децата си, та да не усетят, че са сираци.

Годините минавали. Децата растели. Като виждали какви големи грижи полага за тях майка им и колко се труди да им угоди, все повече и повече я обиквали и залягали да ѝ помагат и да облекчават работата ѝ. Но и майката треперела над децата си. Неведнъж се случвало да мине някой бездетен богаташ край къщата и да види на улицата как си играят хубавите червендалести момчета, па да помоли майка им да му даде някое от тях да го осинови. В замяна на това, разбира се, той предлагал на жената много пари. Но колкото и бедно да живеело семейството, жената не искала дори да чуе за такава замяна.

— Нямам деца за продан — казвала тя усмихнато на богатия минавач. — Бог ще ми помогне да ги изгледам.

При тия думи момчетата се хвърляли на шията ѝ, прегръщали я, целували я и се кълнели, че винаги ще я слушат и никога няма да я огорчават.

И наистина, те помнели това свое обещание. Никога не правели нищо, за което би ги смъррила майка им. Когато порасли, трите момчета почнали да печелят, за да хранят майка си, а тя си седяла вкъщи и гледала домакинството.

Най-големият син, Моза, станал рибар. Той плавал с лодката си по голямата река, която течала край селото, и хвърлял мрежи — да лови риба. С време той спестил малко пари, та наел един голям вир, дето имало много шарани. Наловената риба носел в града, дето богатшите се надпреварвали да я купуват.

Средният син, Кувакио, станал градинарски работник, а най-малкият — Оша — работник по нивята. Те се главявали у богати чифликчии с надница и тъй си печелели прехраната.

Майката и синовете живеели добре. Имало с що да се нахранят и с що да се облекат, за да излязат на улицата. Поправили и къщата: стегнали стените, запълнили процепите, облепили прозорците с чиста бяла хартия. Пред вратата посадили кедър и червена камелия. Но колкото и да печелели момците, те не били богати: изкарвали само колкото да се прехрани семейството. Не можели да отделят пари настрана, защото трудът им не се заплащал скъпо.

Поради това Моза и Оша решили да не се женят.

— Ако се оженим — рекли те, — що ще стане с добрата ни майка? Децата ни ще изядат всичкия ориз. А бива ли нашата майка, която се и днес грижи за нас, да гладува?

На тия думи средният син, Кувакио, не отговарял нищо. Той скръбно навеждал глава и мълчал. Когато братята му го запитвали защо е скръбен, той отбягвал да отговори. Но веднъж Моза и Оша настояли много и той им се признал, че отдавна е обикнал една добра и хубава мома, за която би му се искало да се ожени, стига майка им да го благослови.

— Че защо се срамуваш да кажеш? — рекли му братята. — Никой не те кара да правиш като нас. Ако искаш, ожени се. Тогава поне майка ни ще си има помагачка в къщната работа. А пък родят ли ти се деца, ние ще работим и за тях.

Те казали на майка си. Вдовицата се съгласила на драго сърце да ожени сина си. Кувакио се оженил. В къщата дошла булка — добра, любезна и трудолюбива. А подир година се добило и момче, на което бабата не можела да се нарадва: толкова го обикнала.

Моза и Оша работели неуморно, без да помислят за себе си. Те гледали само едно — да бъде добре на майка им и на братовото им семейство.

Но един ден вдовицата паднала болна. Какви ли не лекове опитали синовете й, но нищо не помогнало. Майката слабеела от ден на ден и всички се изплашили, че няма да я бъде.

Една вечер братята се били върнали от работа. И тримата насядали край леглото на болната. Тя дишала на пресекулки. Те я

гледали и мълчали. По едно време си отворила очите и казала с глас, който едва се чувал:

— Моза, скъпи сине, чуй, какво ще ти кажа. Иди ми хвани един шаран. Ако хапна от него, ще ми стане по-добре.

Като чули това, всички се спогледали уплашено. Ясно било, че болната бълнува. Тогава било зима. Вирът бил заледен: как ще се хване риба? Но Моза решил, каквото и да стане, да се опита да хване шаран.

— Щом на мама толкова се яде шаран, сигурно от него ще й мине или поне ще й олекне.

И той станал, грабнал брадвата и отишъл при вира. Дебел слой лед покривал водата. Студен вятър духал. Небето било ясно. Светели едри звезди. И месецът греел. Момъкът почнал да сече леда. Стига да успее да пробие дупка — поне колкото да си пъхне ръката във водата, все може да се надява, че ще улови нещо. Тая надежда му придала сила. Заловил се да цепи дебелата ледена кора. Пот се леела от тялото на рибаря, макар че нощта била много студена.

Но работата не споряла на Моза. Едри отчупки^[1] лед хвърчали на вси страни, а дупка не се показвала, сякаш някоя невидима сила покривала с нов леден слой всяка пукнатина, през която можело да бликне вода.

Цяла нощ работил без умора Моза, но не смогнал да пробие леда. Когато се съзорило, той капнал от изнемога и захвърлил секирата. Сърцето му се свило, като си спомнил за своята болна майка и като си помислил, че ще трябва да се върне при нея с празни ръце.

Но ето че изведнъж момъкът усетил нещо чудно. По тялото му се разляла силна топлина, толкова силна, че трябвало да си съблече дрехите. В същото време в сърцето си почувствал голяма радост, защото му дошло на ум нещо: да легне на леда и да го разтопи. Моза се проснал на леда. Студената кора почнала да се стапя около него. Той потъвал все по-дълбоко и по-дълбоко, а когато водата му стигнала до гърдите, той напипал с ръката си един голям тлъст шаран.

Стиснал Моза рибата, измъкнал се от вира и се затекъл към къщи. Сварили шарана, майката хапнала от него и наистина се почувствувала по-добре. Треската й минала.

Но болната била много слаба. Тя се привдигнала бавно. Седмици минавали, а тя все още лежала. Синовеите почнали да се боят да не би

майка им да ги остави. Но една нощ, когато се били насъбрали около нея, тя рекла на най-малкия си син:

— Оша, иди, милички, в бамбуковата горичка, та ми набери бамбукови стръкове. Струва ми се, че — като ги изям — ще ми се върне силата.

Оша отишъл. Но зимата не била още минала. Сняг и лед покривали земята, а бамбуците пуцали стръкове чак напролет, когато слънцето стопли земята. Момъкът стигнал до бамбуковата гора, но се оказало, че в нея не може да се влезе, дебел слой от заледен сняг бил притиснал клоните надолу и между тях не можело да се мине.

Оша се не отчаял. Кое с помощта на острата лопата, кое с ръце, той почнал да чупи клоните, за да си пробие път. И успял. Влязъл в гората и се заел да копае. Тежка била тая работа, дори и за сръчен копач като него. Макар че било много студено, пот се леела по тялото на Оша. Той неуморно копал, докле най-сетне се показала рохка земя. Като по чудо, тъкмо там, дето копаел, се подали нежни бамбукови стръкове — от ония, които са за японците най-вкусно пролетно ядиво. Момъкът изкопал колкото могъл и ги отнесъл вкъщи.

А когато майката изяла бамбуковите стръкове, тя се наистина поправила. Силите ѝ се върнали. Здрава и весела, тя станала и се разходила пред хижата.

Семейството заживяло отново щастливо като по-рано. Ала не било за дълго. Годината излязла безплодна. В окръга настъпил глад. Цената на ориза и на пшеницата се вдигнала много: само най-богатите можели да си купят. Цвеклото, ряпата и морковите били също доста скъпи, а боб нямало никак. С какво ще преживеят сиромасите? Отвсякъде се чували плачове и въздишки: хората гладували, заболявали и мрели.

Вдовицата и синовете ѝ не били от ония щастливци, които имат пари, та могат да си купят каквото искат. За да намалят гладните гърла вкъщи, Моза и Оша решили да напуснат за някое време родното си село и да потърсят работа на друго място, дето няма глад. С мъка на сърце се сбогували те с майка си, па я оставили на грижите на Кувакио.

Кувакио и жена му не само работели пряко сила, но си и не дояждали, за да остане храна за детето и неговата баба. При все това, и

бабата и внучето ѝ не можели да се нахранят както трябва, защото ядивата били скъпи, а парите — малко.

Една нощ Кувакио се мятал на леглото си и се мъчел да заспи. Но все го не хващал сън, защото си мислел за онова, що чака семейството — гладна смърт. Изведнъж пред очите му светнало нещо. Явил се духът на баща му и му казал:

— Кувакио, сине мой. Досега ти си мислил все за другите. Време е да помислиш и за себе си. Още дълго ли ще чакам тука майка ти? Не я ли виждаш, че е престаряла? Много живя тя: стига ѝ. Ако престанеш да се грижиш за нея, ще спестите храна колкото за едно гърло и ще прекарате добре. По-добре три гърла, отколкото четири.

Като чул тия думи, Кувакио настръхнал цял.

Да остави майка си да умре от глад ли? Та това би значило да я убие. Не, това, що е видял, е тежък сън и той трябва да го забрави: не е идвал духът на баща му, а някой бес^[2] му се е явил насън.

Кувакио скочил и излязъл от къщи. Тръгнал на лов — дано удари някоя птица. Сетне набрал от гората корени и билки, па отнесъл всичко това на жена си и ѝ поръчал да сготви обяд.

Но през нощта се явил отново призракът на баща му. И пак му казал същото. Това се повтаряло всяка нощ. На Кувакио идвало да полудее. Главата му пламтяла. В ума му звучали постоянно думите: „По-добре три гърла, отколкото четири“. И той почнал малко по малко да се убеждава, че боговете искат от него жертва. Но кого да пожертвува?

Най-сетне той не се сдържал: извикал жена си настрана, па ѝ разправил всичко.

И накрай казал:

— Ако трябва да си отиде някой, нека бъде нашето дете. То е поне малко и не разбира. Но как ще лиша от живот оная, която ме е родила?

Жената се разплакала. Тя притиснала своето дете до сърцето си и казала:

— Мене убий по-добре, Кувакио, но остави детето да си живее.

— Нима мислиш, че искам да убия своето дете? Но не помниш ли, че се заклех пред братята си да се грижа за нашата майка? Тя е направила толкова много за нас, че — ако небето иска жертва — по-добре е да бъде син ми, отколкото тя.

През нощта Кувакио отишъл в бамбуковата гора да изкопае трап, в който да зарови сина си. Сърцето му се стиснало от мъка. От време на време се поспирал и се оглеждал наоколо — да види, не ще ли се яви някой призрак да му каже: „Стой. Недей копа. И майка ти, и син ти ще живеят“.

Но никакъв призрак не се явявал. Трапът бил току-речи изкопан. Отведнъж лопатата се ударила о нещо твърдо. Кувакио скочил в ямата, разровил с ръце и намерил голям ковчег от жълта мед; отворил капака и пред очите му се лъснало злато: ковчегът бил пълен с жълтици.

Още същата нощ той пренесъл парите у дома си. Накупили храна, пратил хора да повикат братята му. Моза и Оша дошли и узнали що е станало.

— Кувакио — рекли те. — Небето те е наградило за голямата ти обич към нашата майка. Дано я поживят боговете — още дълго да ѝ се радваме.

[1] Отчупки — отломки. — Бел.ел.кор. ↑

[2] Бес (*старослав./старобълг.*) — демон, зъл дух. — Бел.ел.кор.

↑

СКЪПЕРНИК КИТАЙСКА ПРИКАЗКА

В селото Хси-Янг, близо до града Чен-Ши, живеел едно време овощарят Ат-Чун. Той бил заможен човек, имал голяма градина, дето растели круши от разни породи. Дърветата раждали много. Крушите били едри и вкусни. Всяка заран овощарят карал в града да продава.

Веднъж, както карал ръчната количка, натоварена с круши, срещнал го на пътя стар инок, поклонник на мъдреца Лао-Тзи. Той бил облечен с износена дреха, подпирал се с голяма патерица и носел на рамото си празна торба.

Поклонил се отшелникът на градинаря и му рекъл:

— Добри човече, дай на стария гладен монах една круша, в името на великия Лао-Тзи!

Ат-Чун погледнал най-напред инока, после — крушите си и казал:

— Не, няма да ти дам. Тия круши са все отбор — зрели, едри и сладки. Карам ги в града за богати хора. Не са за просяци тия круши. Не мога да ти дам.

— Добре, брате. Избери тогава някоя червива или смазана, която не можеш продаде! Аз съм гладен: и за нея ще ти бъда благодарен.

Но Ат-Чун му не дал да си доизкаже думата. Развикал се, почнал да маха по него.

— Я си тръгвай по пътя, че като замахна, ще ти счупя врата!

През това време се насъбрал около тях много народ. Едни отивали в града, други се връщали от там. На едного дожаляло за инока; той купил от овощаря една хубава круша и я дал на стареца. Другите минувачи се спрели да гледат.

Взел инокът крушата и казал на събраните:

— Честни хора, пред вас благодаря на тоя жалостив човек за крушата. Нека великият Лао-Тзи го награди за неговата доброта. И него и вас моля да опитате моите круши: всички ви ще нагостя.

Ат-Чун се ядосал, като чул тия думи.

— Не те е срам, стар дяволе, да просиш круши, когато си имал!
— рекъл му той. — Безобразник!

Но инокът отвърнал кротко:

— Моите круши, братко, не са още израсли; за да пораснат, трябва да ги посадя, а за да ги посадя, трябва да имам семка. За тая семка, приятелю, ти поисках круша.

Като казал това, той отхапал от крушата, извадил една семка, заровил я в земята и я засипал с пръстчица. После седнал пред това място, почнал да яде крушата и да гледа втренчено в земята, дето била заровена семката.

Насъбрал се сума свят. Всички се загледали мълчаливо в земята да видят какво ще стане. Дори и Ат-Чун се спрял и ококорил очи; той забравил, че пазарният ден е къс.

След малко всички видели, че купчинката пръст се повдига. От нея се подал растък^[1]. Всички ахнали, като видели това. А отшелникът дъвче ли — дъвче, седи неподвижно и гледа втренчено растъка. Растъкът почнал да расте толкова бързо, че малко след това инокът трябвало да стане и да си вдигне главата нагоре, за да гледа дървото. Разлистило се крушовото дърво, напъпило, цъфнало. Замирисало на крушов цвят.

Не минало много време и цветът окапал, а на негово място се явили зелени крушки. Те бързо порасли, пожълтели, станали златисти и се зачервили от едната страна.

Тогава инокът почнал да тръска дървото и да раздава на хората круши. Дал и на Ат-Чун една-две. А след като опадали всички круши, поискал от един минувач — дървар брадва, отсякъл дървото, вдигнал го на рамото си и като се поклонил на хората, казал им:

— Сбогом. Извинете ме, ако ви се е сторило късо моето угощение. Що да правя? Толкова бяха крушите!

И поел по една пътека, която воде към планината.

Дълго гледал след него Ат-Чун и чак когато инокът се скрил в гората, зяпналият от учудване овощар си затворил устата и си спомнил, че трябва да побърза за града. Обърнал се към количката си. Но що да види? Ни една круша не останала в нея. Да, ни една. Ни една. Дори едната дръжка на количката била отчупена.

Тогава всички разбрали, че инокът не е бил прост човек, а магьосник. Той замъглил ума на събралите се и ги нагостил с Ат-

Чуновите круши.

Впуснал се овощарят да гони монаха. Но къде да иде? И диря нямамо вече от него.

Ала там, дето започвала гората, Ат-Чун намерил хвърлена дръжката на своята количка.

Инокът я бил нарамил, а хората мислели, че носи крушово дърво.

[1] Растък — израстък, който излиза от семе при прорастване; кълн. — Бел.ел.кор. ↑

СТАРЕЦЪТ И ДЯВОЛИТЕ

ЯПОНСКА ПРИКАЗКА

Преди много години живеел в някое си село един старец. Той щял да се смята за най-щастлив от всички хора, ако не му пречело едно нещо: на дясната си буза имал голяма буца. Тя не само го правела грозен, но му и тежала.

Как му дошло това нещастие? Ето как:

Една нощ той трябвало да преспи на поляната в гората, дето бил отишъл за дърва. През нощта, види се, го ухапало нещо и на заранта бузата го засърбяла. Почесал се. Мястото се надувало. Отекло. Излязъл нарастък, на големина колкото лешник. Почнал от ден на ден да расте. Станал колкото орех. После — колкото ябълка.

Тогава старецът повикал знахари, баячи и бияри, но не му помогнали. И лекари повикал. Давали му церове след церове. Нищо не помогнало. Буцата все растяла и растяла. Станала колкото краставица, а после — колкото малка тиква. Толкова му тежала, че трябвало вече да си навежда главата надясно. Изкривил му се вратът от навеждане.

През един есенен ден тоя старец тръгнал отново за дърва в същата гора. Натрупал той голяма камара и се готвел вече да я задене на гърба си, та да я понесе, когато изведнъж ливнал дъжд като из ведро.

Умислил се дърварят. Не знаел какво да прави. Да си тръгне — селото било далече. Да остане — кой знае кога ще престане дъждът? А се смрачавало вече.

— Трябва да потърся поне да се скрия някъде за малко, па сетне ще видя какво да правя — си казал той и се озърнал наоколо си.

Наблизо съзрял едно голямо дърво с дебел дънер и на дънера хралупа. Тя била толкова голяма, че можела да скрие не само него, ами и бабичката му, па дори и децата му. Но старецът нямал деца, а бабата била останала в село и тъкмо тогава си казвала:

— Какво ли прави моето добро старче в тоя страшен дъжд?

Старецът се скрил в хралупата. Дъждът се усилвал. Цели реки течели наоколо. Вдигнала се буря. Светкавици цепели небето. Гръмотевици разтърсвали гората. Дълго чакал дърварят. Най-сетне бурята утихнала. Дъждът намалял. Старецът решил да излезе от своето скривалище.

Но къде да върви? Било съвсем тъмно. И месецът не бил още изгрял. Тъкмо човекът си подал главата навън, ето че дочул стъпки на много хора, сякаш цяла тълпа минава. Той се зарадвал.

— Слава Богу! — рекъл. — Не съм само аз: и други дървари има закъснели като мене. Ще вървим заедно. Ще вървим и ще си говорим.

Тъкмо тогава се подал месецът. Ония, които идели, се приближили и старецът ги видял, че минават един по един пред хралупатото дърво. Но като ги видял, радостта му отведнъж се пресякла. Тръпки го побили. Край него не вървели дървари, а дяволи с ужасни лица и с факли в ръце. Факлите светели и под светлината им се виждало, че едни дяволи са червени, а други — зелени. Червените били наметнати с мечи кожи, а зелените — с тигрови. Но и едните, и другите имали по три очи, изпъкнали като на жаба; устата им били крокодилски, а на главите им стърчал по един рог — дълъг и завит.

Старецът не бил от много смелите хора. Той се вдървил от страх. Паднал като сноп в хралупата. Но дяволите не го забелязали: те си шушукали и се смеели като приятели, които не са се виждали отдавна.

Когато уплашеният старец дошъл на себе си, на широката поляна се били насъбрали повече от триста дяволи. Те пеели и се веселели. Дърварят надникнал отново: той бил много любопитен. И ето какво видял:

Всред поляната имало голямо буре. На него седял главатарят на дяволите — брадат исполин с рога, наметнат с червено наметало. Наоколо се били наредили другите дяволи. Едни точели вино от бурето и давали на своя главатар да пие, други пеели, трети припявали, четвърти пляскали с ръце. Един висок дявол — от зелените — играел някакъв танц. Към него гледали всички.

Когато се свършила играта, главатарят казал на играча:

— Нищо ново не си научил. И снощи игра същия танц. Нека излезе друг.

Втори дявол излязъл — от червените. Но и той не заслужил с играта си похвала. И нему главатарят повторил същите думи. Тъй се

изредили неколцина.

— Стига! — викнал главатарят с досада. — Не ви бива. Нищо ново няма в танците ви. Все едно и също си знаете. Чудя ви се как тъй нито един да не измисли нещо любопитно. Гледам, гледам — приспива ми се от досада. По селата съм виждал, да ви кажа право, по-добри играчи. Няма ли между вас някой истински майстор на танци?

Дяволите мълчали и се поглеждали гузно, засрамени от укора на своя главатар.

А старецът, който бил на младини много голям играч и се славел през девет села в десето с изкуството си, едва се сдържал.

— Какво ли ще бъде — си казал той, — ако изляза и аз да си покажа умението пред дяволите? Какво пък ще ми направят? Нали искат играч?

Тъй си казал той, защото в жилите му кипнала буйната кръв на играч. Но страхът преодолял. След малко му минало през ум, че дяволите може да го разкъсат още щом се покаже. Почакал той — дано излезе някой друг да поиграе. Никой не излязъл.

Тогава дърварят си рекъл отново:

— Защо пък да се плаша толкова? Изглежда, че дяволите са големи зяпачи: те обичат да гледат хубави танци. Май че ако поиграя майсторски пред тях, не ще ми сторят нищо. Я да изляза, па ще видим.

И като си казал това, страхът му минал. Той усетил, че нещо го влече към поляната. Нозете му сами се разскачали. Почнал да играе, както си знаел, и с буйни скокове се озовал насред поляната, пред бурето на дяволския главатар. Като го видели, дяволите се изплашили.

А дърварят продължавал да танцува. Той правел най-мъчните скокове, подкликвал, хвърлял се нагоре ту с един крак, ту с два, въртял се във въздуха като пумпал, ситнел по земята с прегънати колене — и всичко това правел като насън: толкова се бил унесъл. Ту ще приклепне, па ще потропне и пъргаво ще подскочи. Ту ще заситни, па ще се провикне, ту ще се извърти във въздуха, па ще се озове чак накрай поляната.

Дяволите гледали най-напред мълчаливо. Но после не могли вече да сдържат своята почуда.

— Много хубаво! — викал един.

— Чудесно! — казвал друг.

— Великолепно — провиквал се трети.

— Не съм виждал по-майсторска игра — думал четвърти.

А ония, които били най-далеч, си шушукали:

— Тоя старец засрами всички ни. Толкова години има, откак се събираме на веселба, а тая нощ за първи път виждаме истински майстор играч.

Когато старецът престанал да играе, главатарят заповядал на един от дяволите, които се били наредили край него:

— Налей на майстора канче вино. Налели му. После — още едно, та дори и трето.

Главатарят се обърнал към дърваря и му казал:

— Благодаря ти много, че ни развесели, старче. Ти си бил много голям играч: защо не дойде по-рано? Такъв като тебе не съм виждал. Идвай и друг път: ние обичаме танци, ала моите хора не са големи майстори: едно си знаят, едно играят.

— На драго сърце бих идвал — отвърнал дърварят, — щом ви се толкова харесва играта ми. Но все ми се струва, че вие казвате това само за да се види, че сте възпитани хора. Ех, вярно е, че едно време, преди години, дядо ви танцуваше, та девет села му се чудеха. Но къде са ония години? Сега нозете ми са като дървета, па и сила нямам. Затова ви моля да ме извините, че се осмелих да играя пред вас.

— Я недей разправя такива неща — викнал весело дяволският главатар. — Идвай и друг път.

— Добре, ще идвам.

— Ела утре вечер.

— Да дойда.

— Ами ако ни излъжеш? Ние знаем, че хората лъжат повече и от дяволите.

— Не бойте се: аз не лъжа. Лъжат сарафите. А аз съм дървар.

— Може и да не лъжеш, но ние още не те познаваме. За да бъдем сигурни, че ще дойдеш, остави ни нещо в залог. Иначе няма да те пуснем: тук ще останеш.

— Съгласен съм — казал старецът, — ала се чудя какво да ви оставя. Пари нямам. Нямам и пръстен на ръката си.

Тогава главатарят се обърнал към дяволите и ги запитал:

— Кажете, какъв залог да вземем от тоя старец? Той казва, че нямам нищо.

Излязъл един стар дявол, белоблад и с умно лице.

— За залог — рекъл той — се взема онова, което е най-скъпо. Старецът има на дясната си буза едра буца. Хората казват, че тя носела щастие. Навярно тоя човек ще да цени много буцата си. Да вземем нея. Той ще дойде утре бездруго да си я поиска.

— Много добре! — викнали дяволите в един глас. — Да я вземем.

И додето старецът се опомни, главатарят замахнал с ръка и му откъснал буцата. На дърваря олекнало изведнъж. Пипнал си той бузата — и тя била като лявата: не се и познавало къде е била голямата буца. А болка не усетил, когато му откъснали израстъка.

През това време месецът се скрил. Дяволите се разотишли. Старецът останал сам на поляната. Той се чудел и все не можел да разбере насъне ли е станало това с него, или наяве. Постоял, постоял, па си казал:

— Благодаря от сърце на тия дяволи. Сега разбрах, че и дяволът бил потребен за нещо. Да знаех, че тези юнаци ще ми вземат буцата, още преди години щях да дойда да им потанцувам.

И без да чака съмване, той натоварил дървата на гърба си, па потеглил за селото. Бабичката му го посрещнала пред къщата.

— Слава Богу, че си дойде — рекла тя, като му снела товара от гърба — Стопих се от мъка, от скръб и от мисли. Чакам, чакам — все те няма. „Звяр ли го изяде? — викам си. — Що стана с тоя човек, та го няма никакъв?“ Хайде, влез да се отмориш и стоплиш.

Когато старецът влязъл вкъщи, бабата се зачудила: нямало му буцата.

— Кой те излекува? — запитала го тя.

— О, то е дълго и широко за разправяне — отвърнал старецът. — Утре заран ще ти разкажа всичко.

На сутринта той разказал на бабичката какво се е случило с него в гората. Много зарадвана от това, бабата тръгнала да се хвали по съседките. До обяд вече цялото село знаело за случката.

На другия край на селото живеел друг старец, който също имал оток, но на лявата буза. Щом чул за станалото, отишъл при дърваря и почнал да го разпитва.

— Вярно ли е, че снощи си се срещнал в гората с дяволите и те са ти откъснали буцата?

— Вярно е. Не виждаш ли, че нямам буца на бузата си?

— И на мене се иска да отида да ги намеря: дано откъснат и моята.

— Иди. Не е чудно да успееш. Но умееш ли да играеш?

— Как да не умея! Да не се иска кой знае какво изкуство? Че и децата знаят да играят.

— Щом е тъй, върви. Ще ги намериш на голямата поляна, в сред гората, щом изгрее месецът.

На мръкване оня отишъл в гората. Той бързал. А понеже буцата му тежала, държал си бузата с две ръце. Скрил се в голямата хралупа и почнал да чака дяволите да се съберат. Насъбрали се дяволите, запели, заиграли. По едно време главатарят се обадил:

— Излъга ни онова хитро старче, бреееей! Прежали и буца, и всичко: не дойде.

— Ба, то ще дойде: сигурен съм — казал оня стар дявол, който бил дал съвет да откъснат буцата на дърваря. — Да го почакаме.

Малко след това главатарят се обадил пак:

— Време е да дойде снощният старец: месецът е доста високо.

— Ще дойде — рекъл старият дявол.

Селянинът решил, че е тъкмо време да излезе. Разскачал се той и се озовал право на поляната, па казал:

— Добър вечер, братя дяволи: ето ме и мене.

Ала дяволите малко се докачили от тоя поздрав.

— Ние не сме ти братя — рекъл главатарят. — Прекаляваш го. Да не мислиш, че като те похвалихме снощи, та те смятаме за равен на нас? Ще има да вземаш. Но, както и да е. Хайде сега поиграй.

Селянинът заиграл. Но той бил недодялан, тромав и с голям корем. Не го бивало за играч. Па и за пръв път през живота си танцувал. Почнал да подскача от крак на крак, да маха с ръце и да се провиква, както бил гледал, че правят играчите в село. Нищо не излязло: сам той разбрал, че това не прилича на танц.

— Не ти струва играта, старче — почнали да се обаждат дяволите един по един. — Забравил си да танцуваш.

— Снощи игра много хубаво, но тая вечер не те бива.

— Ти се подиграваш с нас.

— Такъв старец не ни трябва: да го разкъсаме.

Ала главатарят казал:

— И дяволът умее да бъде признателен. Не бива, братя, да правим зло на тоя старец, който ни изигра снощи толкова хубави танци. Вярно е, че тая вечер никак не го бива. Кой знае, пиян ли е, или го болят краката от снощи? Най-добре ще бъде да му върнем отока, па да се махне: не ни трябва. Но нека си останем честни.

Като рекъл това, главатарят се прицелил, па залепил на дясната буза на селянина оня оток, що бил откъснат прежната вечер от дърваря.

Сетне му казал:

— Бягай оттука, колкото ти крака държат! И да не си посмял друг път да се вестиш пред нас, че тогава жив няма да те оставим.

Селянинът се върнал у дома си с две буци — по една на всяка буза.

ЧУДОТВОРЕЦЪТ В ЛАО-ШАН КИТАЙСКА ПРИКАЗКА

Имало едно време един момък, по име Ван-Вуй. Женен бил. По нрав бил добър. Когато си свърши работата, вземал някоя поучителна духовна книга и се зачитал. Четял без умора. Понякога цяла нощ прекарвал над четивото. Най-много обичал да чете за отшелници и за разни чудеса.

Толкова много се начел Ван, че все за тайни науки приказвал с жена си. Страшно много му се искало да разбере скритата мъдрост на чудотворците, каквито живеели някога си, па ги имало и в онова време, както ги има и сега.

Ван бил слушал да се приказва за един отшелник, голям магьосник. Много се разказвало за светия му и чист живот, както и за чудесата, що правел. Тоя магьосник живеел в Лао-Шанските планини, доста далече от Вановото село.

Но за оногова, чието сърце пламти, далечината не е страшна. Събрал Ван-Вуй пари, па се запътил за Лао-Шан.

Много ли път изходил Ван и колко време вървял, сам той си знаел. Но най-сетне стигнал до планините. Намерил и обителта, дето живеел прочутият чудотворец.

Ван го заварил на трапезата. Поклонил му се. Принесъл му дарове. Отшелникът взел даровете и ги предал на обителския съкровищник, а на Ван посочил да седне на прага.

— На трапезата — рекъл — те не каня, защото тези ястия не са за тебе: не можеш ги яде. Ти виждаш печено овнешко, пушено свинско, гъски и патици. Но то е само на вид. Тъй ти се струва. Всъщност това е отшелнишка храна, несмилаема за другите: ти не можеш дори я сдъвка.

Още по-дълбок поклон направил Ван на отшелника. Свършил се обедът. Инокът почнал да пие някакво питие, по изглед прилично на вино, а по мирис — на добро старо вино, но всъщност кой знае какво; може би, пак отшелнишко питие, съвсем не за стомаха на Ван-Вуй.

Тогава Ван казал с поклон на чудотвореца:

— Уважаеми учителю. Много нещо са ми приказвали за твоята святост и мъдрост, както и за чудесата ти. Надалеко, много надалеко, се славиш ти. Пламнало ми е сърцето да се поуча при тебе, да послушам твоите наставления. От далечно място идвам; моля ти се, недей ме изпъжда. Прибери ме в своята обител, научи ме на мъдростта си.

И пак се поклонил.

Изтрил си отшелникът устата, запушил лула и казал на Ван:

— Добро нещо си намислил, момче. Само едно си помисли: дали ще имаш сила да издържиш изпитанието? Отначало ще вършиш тежка работа, ще ядеш малко, ще спиш на твърдо. Не си свикнал ти с такъв живот, нали? Мъчно ще ти бъде, едва ли ще издържиш.

Ван му отговорил с нов поклон:

— Не, отче, всичко ще изтърпя; каквото ми възложиш, ще го извърша. Кълна ти се. Само ме приеми под своя свещен покрив.

— Добре тогава — отсякъл отшелникът. — Иди хей там, дето живеят моите ученици. С тях ще живееш и ти, братя ще ти бъдат.

Отишъл Ван. Намерил осмина млади мъже, все като него. И те били дошли отдалече при отшелника да ги учи. И те били чували много чудни разкази за него.

На Ван било поръчано — всеки ден да отива в гората и да сече дърва, па да ги пренася на гръб в обителта; а гората била много далече, чак всред планините. Сутрин рано, още пред изгрев-слънце, той хапвал малко ориз, па отивал в гората. Насичал дърва, натоварвал се, отнасял ги в обителта, па се връщал отново да сече и пренася. Тъй работел до тъмно. Връщал се чак когато изгреят звездите. Давали му пак чашка ориз, лягал на голата земя, слагал си под главата пън и заспивал като убит.

Тъй днес, тъй утре, почнало да досажда на Ван. От отшелника не чувал ни поука, ни напътствие. Дори и не го виждал всеки ден. Изгубил послушникът надежда.

Почнал да си говори:

— Уж дойдох да стана чудотворец, а то излезе, че съм дошъл да стана дървар. Не си струваше труда да идвам чак отнякъде си. Види се, не съм угоден на отшелника. Няма що да чакам и да си губя тук времето. Ще си вървя вкъщи.

Но тъкмо тая вечер, когато си казвал тъй, при отшелника дошли двама други пустинници. Седнали да вечерят. Повикал отшелникът и учениците си. Повикал ги не за да вечерят с гостите, а за да прислужват на трапезата и да слушат мъдри думи.

Като видели момците масата с ястията, очите им останали в тях. Какви ястия нямало! Какви вина нямало!

На небето светела месечината. Старците вечеряли без лампа. По едно време небето се заоблачило. Луната се скрила под облак. Съвсем притъмняло.

— Нищо — рекъл отшелникът — домакин. Ние ще си натъквим друг месец, по-хубав и по-светъл от оня.

Взел той лист хартия, изрязал от него кръг, намазал го със слюнка и го залепил на стената.

— Месечината е готова — рекъл.

Щом казал това, хартиеният кръг станал червен, после — жълт, а сетне почнал да свети. Толкова силно засиял, че в трапезарията станало светло като денем, дори и по-светло.

Учениците облещили очи.

А гостите отшелници казали:

— Е, да почерпим ли момчетата? От тая храна те не могат яде, но вино можем да им дадем. Нека сръбнат.

Домакинът взел чайника с виното, подал го на учениците и казал:

— Пийте, кой колкото може.

Учениците почнали да си наливат от чайника в чашките. Наливат те, па се чудят и не могат да се начудят. Чайникът — малък: повече от чашка не събира. А цели осем чаши се напълнили. Изпили ги. Па — по втора. Та и по трета.

А Ван взел котлето, в което варят ориз, и го подложил. Напълнило се чак догоре. Изпил го до капка. Много хубаво вино! Такова той не бил пил през целия си живот; нито пил, нито бил сънувал. Да, чудно вино.

По едно време гостите рекли:

— Ето, домакине, че си добре похапнахме от обителската трапеза. И виното ти изпихме. Направи сега нещо да се повеселим. Песни да чуем, танц да видим.

Магьосникът взел двете пръчици, с които ядял ориз, размахал ги, па ги хвърлил в книжната месечина. Още по-силно засветила тая луна, а в лъчите ѝ като че ли нещо почнало да се белее.

Гледат всички: в лунната светлина плува момиче — малко, като кукличка; и колкото се повече приближава, все повече и повече нараства. Като стигнала до масата, всички видели стройна мома — хубавица.

Почнала тя да пее. Ех, как запяла! Ум да ти зайде. Сетне заигра, затанцувала танец подир танец. Ама каква игра! Не може да се изкаже с думи колко хубаво излизало всичко. Толкова хубаво, че...

По едно време танцовачката подскочила, та право на масата, и то — в паницата със сладко пелте. Пръснали капки от сиропа на вси страни. Тогава учениците се опомнили и почнали да си търкат очите. И що се оказало? Гледат те: в паницата стърчат същите две пръчици, които отшелникът бил хвърлил в хартиената месечина.

Поблагодарили гостите — отшелници на домакина за зрелището и му рекли:

— Хайде сега ни придружи, да ни изпратиш донякъде: ние ще се върнем на луната.

Те и трима станали от масата и тръгнали към онова място, дето падали лунните лъчи. Домакинът се спрял, а двамата гостени му се поклонили, па почнали да се издигат към луната. Учениците се загледали в тях: светлината била толкова силна, че им се замайвали очите, но те все гледали и виждали смътно в силното сияние, че гостите вървят по лунните лъчи и се покланят от време на време на домакина. Колкото се отдалечавали, толкова повече се смаявали. Когато изчезнали, месечината почнала полека-лека да помръква, да потъмнява, докле най-сетне изгаснала съвсем.

Учениците запалили свещи. Гледат — отшелникът — магьосник седи на трапезата, пред него — недоядената вечеря, а на стената хартиеният кръг.

— Е, скъпи мои ученици — рекъл им той, — сега си вървете да спите, че е късно, а утре всеки ще си гледа работата, както я е гледал досега.

Онова, що видял Ван тая вечер, му се показало много чудно; той променил решението си. Рекъл да остане в обителта — да послуша напътствията на отшелника, когато оня го удостои да му ги даде. И

отново се заловил за работа. Работел като вол. И все очаквал — да го извика постникът и да почне да го поучава.

Но ето че настъпила есен. Дъждове завалели. Студени ветрове завели. А Ван трябвало да отива в гората — да сече и пренася дърва. Цял измръзвал, като навлезе в планината. Не му споряла работата. Плъзгал се по мокрите пътеки и често падал, с тежкия товар на гърба. Идвал си в обителта — вир-вода.

Много тежко му станало. А отшелникът го и не поглеждал. Само следял дали си върши работата добре и навреме.

Мислил Ван, мислил, па решил да отиде при постника.

— Позволи ми, отче, да ти кажа една дума. Дошъл съм, както знаеш, от далечен край — да се поуча от тебе на тайна мъдрост. Макар че се не надявах да стигна до такова съвършенство, до каквото си стигнал ти, отче, все пак мислех, че поне началото на мъдростта ще ми бъде открито. Ето вече три месеца седя в обителта, а ни една дума за напътствие не съм още чул от тебе. Само едно ми каза: да сека дърва и да ги пренасям от гората в обителта.

— Нали ти казах аз — пресякъл го отшелникът, — че ще ти бъде мъчно да изтърпиш изпитанието? Не ти ли казвах, миличък, че няма да издържиш? Е, щом е тъй, не те задържам: върви си у вас.

— Че ще си вървя, ще си вървя — отвърнал Ван, малко докачен. — Няма що да правя тук. Само че — каква полза? Далечен път да бия, след това цели три месеца да върша тежка работа — и то защо? Всичко това — значи — е било изгубен труд и време.

— И тъй си е — казал кротко постникът. — Нашата работа, сине, иска прилежание и упорство. Прекъснеш ли я, полза — никаква. А ти дори изпитанието не можа да издържиш. Кой ти е крив?

— Та нищо ли няма да науча, отче?

— Нищо, сине.

— Ето ти парите, които са ми останали за по път. Подарявам ги на твоята обител и те моля, поучи ме на своята мъдрост. Поне малко ме поучи — да разбера, че съм ти бил ученик.

— Добре. А що искаш да научиш?

— Виждал съм те, отче, когато се разхождаш, че стените не те спират. През тях минаваш. Научи ме, отче, да минавам през стена.

— Бива — отвърнал магьосникът. — Повтори след мене заклеването и гледай да го научиш наизуст.

Казал той едно тайно заклеване, което Ван повторил. Казвал го още много пъти след това, докле ученикът го научил добре.

— Сега застани тук, срещу стената, кажи заклеването, наведи си главата и се затичай, та мини през стената.

Ван изрекъл заклеването, навел си главата, па се засилил... Но тъкмо стигнал на една крачка от стената, спрял се. Уплашил се.

— Слаба ти е вратата — му казал магьосникът. — Изречи отново заклеването, но се не бой, а се хвърли право през стената.

Повече от десетина пъти Ван започвал, но все му липсвала смелост. Уж безстрашно се затича, а пък щом стигне до стената — спре се, изплаши се. Па и как да се не уплаши? Шега работа ли е? Каменна стена — висока, яка. А той не е свикнал, клетият. Сега се първица учи на магьосничество.

Най-сетне се престрашил. Затворил си очите, стиснал си зъбите. „Каквото ще да стане“ — рекъл си, па се затичал. Уверен бил, че ще си разбие главата. Но що от това: нали магьосникът е при него?

Отворил си по едно време очите. Гледа — стената останала зад него, а той стои на двора. Значи, минал е през каменната стена.

А отшелникът стои на прага и се смее.

Поклонил му се Ван, поблагодарил му за наученото и си тръгнал за дома. По целия път повтарял заклеването — да не би да го забрави.

Жена му го посрещнала — радостна, че се е върнал. Ван ѝ разказал за своето пътуване и за всичко, което му се случило.

— Ненапразно прекарах три месеца в Лао-Шан — рекъл той. — Наистина, сума време изгубих, па и тежка работа върших, че и много пари похарчих, ала затуй пък станах магьосник. Няма друг като мене по тия места. Самият отшелник ме научи как да минавам през стени. И никакви стени — били тънки, били дебели — не могат ме задържа вече: минавам си през тях и пет пари не давам.

Вановата булка погледнала мъжа си недоверчиво и поклатила глава.

— Не вярваш ли, жено? Добре, сама ще видиш. Тогава ще повярваш.

Изправил се Ван пред стената. Изрекъл тайното заклеване, навел си главата, затичал се с все сила и — буууух! — о стената.

Булката му чула най-напред как иззвънтял черепът на мъжа ѝ. После чула как изкънтяла стената. След това видяла, че от стената

падат отломки вар. Сетне видяла, че мъж ѝ лежи на пода, досам стената.

„Преби се, клетият!“ — си помислила тя.

Затекла се, та го вдигнала. Па като почнала да хока и кори безчестния магьосник, който излъгал мъжа ѝ — всички хули, що знаела, изрекла.

Раненият чудотворец не казал ни дума, за да защити своя учител. Той се хванал за темето: там се била издигнала върга^[1], колкото гъше яйце.

[1] Върга (*диал.*) — подутина, цицина, оток. — Бел.ел.кор. ↑

МЕДУЗА, КОСТЕНУРКА И МАЙМУНА

ЯПОНСКА ПРИКАЗКА

Онова полурастение — полуживотно, що наричаме медуза, не било открай време мека, плъзгава, треперлива лига, която вълните подмятат, накъдето си искат, за да я глътне първата риба, дето я срещне.

Едно време преди хиляди години, медузата била горд рицар, облечен в броня, с шлем на главата и въоръжен с щит, меч и копие. Тоя рицар се казвал Ко-Ко-Ко. Царят на подводния свят живеел тогава в Риу-Гуй-О — великолепен дворец в дъното на морето. Рицарят Ко-Ко-Ко бил придворен началник на стражата в отделенията на царицата.

Работата на Ко-Ко-Ко била лесна, като всяка работа на царедворец. Той трябвало да следи по кое време се показва светлината на змейовете, наречена „риуби“, за да освети морските вълни, па да съобщи в двореца: защото тъкмо когато се покаже тая светлина, царицата излизала да се изкъпе.

Лека била работата на рицаря и царят се отнасял към него много благосклонно. Поради това в двореца го почитали всички. Но това не било много добре за него: Ко-Ко-Ко почнал да мисли все за себе си, станал високомерен и пустославен, почнал да се надува. Освен това, наченал да се преструва, че знае вси тайни на двореца, и често пъти, като се събере с приятели, дотолкова се увличал от своето самохвалство, че бърел тъкмо за това, за което не би трябвало да каже и дума.

Тоя лош навик станал причина — славният рицар Ко-Ко-Ко да изпадне в немилост и да се лиши от ония добрини, които неговата гордост му попречила да запази.

Как и защо бил лишен Ко-Ко-Ко от своето бляскаво въоръжение — за това ще ви разкаже тая приказка.

Ето как станала работата.

Царицата се разболяла тежко. От час на час все по-слаба ставала надеждата да оздравее. Царят изпаднал в отчаяние и всичките му

поданици споделяли неговата скръб, защото обичали много своята господарка. В цялото подводно царство се не говорело за нищо друго, освен за болестта на царицата.

Млъкнали песните (защото и морските населници пеят понякога, макар и рядко), престанали веселбите. Всички изглеждали разтревожени, навред царувала мъртва тишина. Учението на войските и големите паради и маневри на скумрии, селди и сардели били спрени. Буйната кавалерия от делфини, която по-рано с безстрашни скокове гонела корабите, не препускала вече надлъж и нашир по вълните. Морските миди и охлюви се затворили в своите черупки. Камбалата от скръб се скрила на морското дъно. Накъсо да го кажем, всичко, което плува, от малко до голямо, се изпокрило в кораловите пещери, в горичките от водорасли или в тинята.

Сепията леела черните си сълзи; идело ѝ да се пръсне от мъка. Придворният съветник Ика, който произхождал от рода на сепиите — царедворец, надарен пребогато от природата, също се отчаял. Дотогава той ръководел придворните концерти, но — откак се разболяла царицата, сякаш изгубил всичката си обич към музиката и като зарязал инструментите си, тъжно се отдалечил в някаква самотна кула, отдето не го виждали да излиза. Ракът, който му бил слуга, едничък имал позволенията да го навестява, за да му носи храна и известия. Преди това, през време на музикалните упражнения, той държал пред господаря си голяма бяла свещ — да му осветява нотите. А сега седял по цели дни при слугите в двореца — да им разправя колко силно се тревожи господарят му поради болестта на царицата.

Само костенурката Кама запазила своето хладнокръвие. Тя изпълнявала всички поръчки, що идели от двореца.

Изпитани били всички средства да се помогне на болната, но безполезно. Ика знаел и лечебна наука: той знаел всичко. Според него, повелителката била заболяла от отравяне с някакво вредително вещество. Трябвало да се лекува като ѝ се изсмуче малко кръв с рогове или вентузи. Той сам се опитал да направи това със своите смукала, но и това не помогнало. Решено било, че болестта е вътрешна и трябва да се лекува само с вътрешни средства.

Тогава, като видял, че цялата ученост на придворните лекари е безсмислена, царят — Кай-Риу-О, властелинът на змейовете — решил да опита последното средство: да поиска съвет от мъдрата брадата

змиорка Дой-О, прочута предсказвачка, която живеела далеко зад морето, в тинята на оризищата.

Той изпратил костенурката Кама, която служела за придворен куриер, понеже можела и да плува, и да ходи поземи^[1].

Кама изпълнила отлично възложената ѝ поръчка. Тя се върнала с отговор, че само пресен черен дроб от маймуна ще излекува царицата.

— Добре, казал царят. — Издайте веднага заповед — придворният куриер да тръгне на път и да не се връща, докле не доведе жива маймуна.

Всеки миг бил скъп. В царската заповед се казвало — костенурката да бърза колкото се може повече. Но Кама знаела, че ѝ предстои много път. Като имала предвид поговорката „Полека, та далеко“, тя тръгнала бавничко на път. Полека-полека, най-сетне стигнала в оная гора, всред една голяма планина, дето знаела, че се въдят много маймуни.

Кама легнала под едно дърво, престорила се, че спи, и почнала търпеливо да чака. Тя знаела, че маймуните са лекомислени и любопитни, но в същото време и много бързи и пъргави. Тъй като костенурката не умеела ни да скача, ни да се катери по дърветата, оставало ѝ само едно средство: да надвие с хитрина.

Така и постъпила тя. Изхитрила се, доколкото може да бъде хитра една костенурка.

Онова, що очаквала, станало. Надошли много маймуни и се покатерили по клоните на същото дърво, под което лежала костенурката. Почнали да ѝ се смеят и подиграват. Едни я закачали, че е неодялана, като селянка. Други ѝ казвали, че прилича на стар напукан ковчег. Само една стара и опитна маймуна им казвала да не закачат заспалата костенурка, че може да си изпатят, но никой не я слушал.

Най-после решили да се наловят на верига, по която ще се спусне някоя от тях и ще се пошегува с костенурката. Всички посочили Сару, най-мъничката и най-хитра маймунка.

Японските маймуни са без опашки. Те се хващат за стъблата и клоните с ръце. Тъй сторили и тия, за които е дума в приказката. Най-силната се хванала за една дебела увиснала гранка. Втора маймуна се уловила за нозете на първата, трета се хванала пък за нея — и тъй нататък, докле веригата стигнала близо до земята. По тая верига се

спуснала хитрата Сару, като се държала с една ръка яко за нозете на последната маймуна, а с другата си ръка почнала да дърпа Кама за опашката.

Забавата траяла дълго и била много приятна за маймуните. Веригата се люшкала, като някое голямо махало, и маймунката дръпвала Кама за опашката всеки път, колчем се озове над нея. Но костенурката се не помръдвала. Тя лежала все така неподвижно, както я заварили маймуните отначало. Спяла дълбок сън. Това придало смелост на маймунката и тя поискала да узнае какво ли ще стане, ако погъделичка костенурката по носа.

Тя успяла да стори това — и то неведнъж, а няколко пъти. Кама си лежала все като мъртва. Сару ставала все по-смела и по-смела. Заедно с това, разбира се, и закачките ѝ ставали все по-дръзки и по-дръзки.

Но изведнъж — лап! — костенурката стиснала с челюстите си ръката на маймунката. Сару не успяла да разбере как е попаднала в плен. В уплахата си тя изпуснала веригата, за която се държала с другата си ръка, и се търкулнала на земята.

Като видели това, маймуните надали отчаян писък. Те развалили веригата и се покатерили по дърветата. Там насядали и почнали да си кършат ръцете от скръб и да оплакват клетата Сару. Едни от тях си затворили очите, за да не видят как ще я изяде голямата костенурка; други си затикнали ушите, за да не чуят предсмъртните ѝ писъци; трети пък си затулили с ръце устата, сякаш искат да спрат дишането си, както правят японците в мигове на отчаяние.

Но съдбата на Сару не излязла толкова ужасна, Кама я почакала, додето дойде на себе си след падането, а после я метнала на гърба си, без да изпуска ръката ѝ от устата си, па тръгнала към морето. Когато стигнала до брега, отпочинала си, а сетне се гмурнала в дълбочината и скоро стигнала до двореца.

Маймуната била предадена на главния готвач със заповед да я храни и гои, та черният ѝ дроб да нарасте.

Това се харесало много на шеговитата и лакома Сару. Тя ядяла много и не чакала да я канят. Без да подозира що ѝ се готви, прекарвала весел живот. Катерела се по червените коралови дървета, правела си венци от пъстри водорасли, играела си със златистите морски звезди и с шарените миди и охлювчета, закачала разните

морски животни. Всичко в това царство било за нея ново и занимателно. Скоро шегобийката, колкото и да била луда и неразумна, станала любимка на всички в двореца.

Сару се харесала и на рицаря Ко-Ко-Ко; той я съжалявал от сърце, като знаел що я чака. И ето че веднъж, както си играела весело и безгрижно, той дошъл при нея. Заприказвали се. И Ко-Ко-Ко не се стърпял, та издал тайната, както бил правил неведнъж преди това.

— Като те гледам, клето дете — подхванал той, — че си толкова весело и щастливо, сърцето ми се къса от жал.

— Защо? — попитала Сару.

— Защото не подозираш каква съдба те чака.

— Тъй ли? Какво искаш да кажеш?

— Ти ще бъдеш убита.

— Убита ли, казваш? Защо? — викнала маймунката, цяла разтреперана от ужас. — Че какво съм направила, та да ме убият?

— Нищо не си направила, но твоят черен дроб е потребен за лекарство: царицата е болна, с него ще я лекуват.

Като чула тия думи Сару, сторило й се, че черният й дроб е вече разкъсан на части. Тя си затулила лицето с ръце и заплакала колкото й глас държи.

Но и Сару, като всяка маймуна, не била привикнала да скърби дълго. Скоро тя се опомнила, млъкнала и почнала да мисли как да се отърве.

Мислила, мислила, додето измислила следната хитрост.

За да не възбуди подозрения, тя се преструвала, че е все тъй безгрижна, както си била по-рано, и продължавала да скача, да се премята и да се шегува с всекиго, когото срещне. През това време наченали силните дъждове, които ваят, с малки прекъсвания, по шест недели. Маймунката припнала към придворната градина, седнала в една леха, засадена с морски кремове, и почнала да плаче и да си кърши ръцете.

Тъкмо тогава минала през там костенурката. Като видяла плачещата Сару, тя се спряла и я попитала:

— Защо плачеш, миличка? Що ти е? Да не си нещо болна?

— Ах, колко съм нещастна! — отговорила маймуната, задавена от плач. — Когато ме хвана в гората, аз си бях оставила черния дроб да се суши на едно дърво. Бях го закачила там, за да ми не пречи, когато

скачам. Но ето че сега почнаха дъждовете. Черният ми дроб ще се накваси и ще изгние. Аз ще умра, клетата. Па може и някое животно да го изяде. Ах, колко съм глупава! Що ми трябваше да си оставям черния дроб в гората?

И тя се разплакала още по-безутешно.

Като чула това, костенурката отишла веднага при царя и му доложила за станалото. Риу-О се ядосал на нейното нехайство.

— Че каква работа си ми свършила ти, като си ми довела маймуна без черен дроб? Нали за черния й дроб те пратихме да я доведеш? Защо не я прегледа да видиш има ли черен дроб, или не? Скоро върви със Сару в гората и ми донеси черния й дроб!

Кама трябвало да тръгне на второ пътуване. Тя взела Сару на гърба си и потеглила.

Като излезли от морето и стигнали до подножието на високата планина, хитрата маймунка рекла с най-невинен изглед:

— Защо ще се трепеш да идваш и ти чак в гората? Виж колко е стръмен пътят по планината. Не ще ли бъде най-добре — да си починеш тук, на брега, а аз да се затека до гората и след малко да се върна?

Кама се на драго сърце съгласила. Тя била много изморена от пътя: това и чакала. Сару припнала по каменливата пътека и се изгубила.

Мръкнало се. Маймуната се още не връщала. Минала нощта, съмнало се, изгряло слънцето. Сару още я нямало. Не дошла и на пладне. И вечерта. И на другия ден. Три дена и три нощи чакала костенурката, но все напразно.

Чак тогава Кама разбрала, че Сару я е излъгала. Тя отишла в гората, но не намерила никакви маймуни. Костенурката разбрала, че Сару е разказала всичко на другарките си и те са се изпокрили. Видяла, че не ще може да хване никаква маймуна. Постояла, повъртяла се, па се върнала в морското царство. Колкото и да я било срам, трябвало да се яви пред царя и да му разкаже всичко, като признае, че маймуната я е надхитрила.

— Надхитрила те е — рекъл й царят, — понеже си била немарлива. Що ти трябваше да я пускаш да отиде сама в гората? Пуста леност! Много си била глупава и лековерна!

Кама заплакала от огорчение с едри сълзи и се отдалечила засрамена. А царят повикал първия министър и му казал:

— Не може да има съмнение, че някой от придворните, които знаят защо ни трябваше черният дроб, е издал тайната пред оная маймуна. Скоро да намериш виновника и да го накажеш.

Излязла строга заповед — всички поданици на подводното царство да се съберат пред двореца.

И те се събрали — и мало и голямо, и знатно и просто. Всички. Всички — с изключение на бърбия рицар Ко-Ко-Ко. Само той не дошъл. А не дошъл Ко-Ко-Ко не от страх, а защото го гризела съвестта. Той се бил скрил някъде много надълбоко. Там плачел и си късал косите от отчаяние.

Тъй царят узнал кой е виновният.

Той заповядал да хванат рицаря и да го отведат при него. Когато Ко-Ко-Ко, разтреперен от страх, се явил пред престола на Риу-О, паднал на колене и признал пред всички своето престъпление, царят му викнал ядосано:

— О, глупав дърдорко! Що направи ти? Понеже измами доверието на своя повелител, ти не си вече достоен да носиш оръжие. От днес нататък ти и твоето потомство ще бъдете лишени от щит, меч и шлем за вечни времена. Върви си.

Извели Ко-Ко-Ко, снели му рицарското въоръжение и го уволнили от службата при двореца. Оставили му само правото да наглежда змейската светлина. И този, който малко преди това бил бляскав и горд рицар, отплувал от двореца гол и обезоръжен.

Такъв си е той и сега: мек, треперещ, плъзгав и страхлив. Наричат го медуза.

А царицата? Тя оздравяла и без маймунски черен дроб. В морското царство зацарувало отново веселие. Тогава придворният съветник Ика дал такъв концерт, че за него се приказва с възхищение и днес в подводното царство.

[1] Пòземи (диал.) — по земята. — Бел.ел.кор. ↑

ИГРАЧИ НА ТОПКА КИТАЙСКА ПРИКАЗКА

Край езерото Тунг-Тинг живеели едно време баща и син, рибари. Синът се казвал Ванг-Чеу-Сиу. И двамата били силни мъже. Толкова яки били тия рибари, че можели да вдигнат лесно каменен котел. Освен това, те били големи майстори в игра на топка. Никой не можел в оня край да хвърли топката толкова надалеч, колкото те, нито да я ритне тъй умело, че и следата ѝ да се изгуби.

Но с бащата станало нещастие. Ето какво.

Веднъж той трябвало да отплува до областта Ху-Нан, разположена на юг от езерото. Когато корабът минавал от езерото Тунг-Тинг към друго езеро — Тсиен-Танг — разделено от първото с дълбок и опасен пролив, подводна скала го разбила. Всички, които били на кораба, се издавили. Удавил се, разбира се, и Ванговият баща.

Синът дълго скърбял по смъртта на баща си.

Минали се осем години. Един ден и на Ванг-Чеу-Сиу се случила работа в областта Ху-Нан. Той се качил на кораба и потеглил на път. Пресекли езерото Тунг-Тинг и стигнали близо до мястото, дето било станало осем години преди това нещастие с Ванговия баща. Мръкнало се било. Ванг-Чеу-Сиу заповядал на моряците да спрат кораба, като хвърлят котва на една скала, що се издавала над водата.

— Утре ще продължим — рекъл. — Не бива да се излагаме на опасност през нощта, когато само дяволите виждат ясно. Боя се от нещастие, защото помня баща си.

Послушали го. Нощта била спокойна и толкова хубава, че Ванг не отишъл да спи, ами останал на моста при моряците.

Те си приказвали тихо за призраци и духове. Всеки разказвал каквото знае. На изток изгрял месецът и вълните заблестели под неговите лъчи като свила. Ванг слушал и в същото време гледал езерото с премрежени очи, както гледат моряците, когато искат да видят по-добре нещо далечно.

А имало що да види Ванг-Чеу-Сиу. Не много далеко от кораба, в светлата върволица от талази, той съзрял петима мъже, които излизали от водата. Като се позагледал, той видял, че мъжете влачат след себе си голяма рогозка, просната върху водата. Рогозката била много голяма: покривала четвърт хектар място. Като натъкмили рогозката, седнали на нея да закусват. Яли и пили. Звънтежът на чашите и на блюдата стигал чак до кораба. Ванг го чувал добре и му се струвало, че тия чаши и сребърни паници звънтят по-силно и някак по-тежко от земните прибори.

Трима от тия чудновати мъже били седнали на рогозката, а другите двама стояли зад тях, та им прислужвали. Един от седналите бил облечен в жълти дрехи, а другите двама — в бели. Но и тримата имали на главите си черни шапчици. Те седели един до друг рамо до рамо някак странно и величествено, както не седят хората.

Ванг се вгледал в прислужниците, но не могъл да ги види добре, поради смътната лунна светлина. Доколкото можело да се разбере, и двамата били облечени в черни дрехи от много дебел плат. А що се отнася до годините им, единият изглеждал млад, още момък, с мургаво лице, а другият бил човек на години.

Като видели това неочаквано зрелище, моряците млъкнали. Настъпило пълно мълчание. Тихо било и езерото — не се чувал дори и плясъкът на вълните. Отведнъж, съвсем неочаквано, в това нощно безмълвие се чул глас. Той идел оттам, дето били странните хора. На Ванг се сторило, че говори човекът в жълто.

Гласът бил силен, сякаш говори исполин.

— Колко хубаво нещо е да седиш и да пиеш с приятели през такава лунна нощ!

А друг глас — гласът на едного от ония в бяло — му отвърнал:

— Да, това ми напомня времето, когато царят на Южното море ни беше събрал на угощение под цъфналите круши. И тогава светеше месец. И тогава беше тъй тихо, като сега.

Мъжете продължавали да пият, като си играели от време на време с чашите: пускали ги да плуват по водата и ги ловели. Но те говорели вече тихо и не се разбирало що си приказват. И Ванг, и моряците ги гледали, без да посмеят да шавнат или да пошушнат дума. Като се загледал в прислужниците, на Ванг се сторило, че по-старият

от тях прилича много на баща му. Но — заговори ли — гласът му не бил гласът на Ванговия баща.

Когато приближило полунощ, издигнал се глас и се чули думите:

— Хайде да поиграем на топка, додето свети месецът.

— Да поиграем — отвърнали други два гласа.

Младият прислужник нирнал^[1] във водата и след малко се явил отново, като държал топка; тя била бляскава, сякаш е направена от живак. Тримата мъже станали. Облеченият в жълто казал с висок глас на стария прислужник:

— Ела, старче, да играем.

Старецът се присъединил към играчите. Още с първия удар той хвърлил топката във въздуха много надалеч. Тя блестяла толкова силно, че заслепявала очите. Играчите се опитали да я хванат, но не успели.

Топката паднала с трясък на корабния мост.

Тогава Ванг-Чеу-Сиу, който бил страстен играч на топка, забравил и призраците, и кораба, и всичко наоколо. Той скочил бързо и ритнал топката с все сила. Тя му се сторила извънредно лека и той се дори уплашил, да не би да я е счупил. Но — не. Топката се бързо издигнала, осветена отвътре от всички цветове на дъгата, и тоя път се гмурнала във водата като падаща звезда. Вълните я погълнали със силен клокот.

Тримата мъже на рогозката побеснели от яд. Те се развикали:

— Кой жив човек се осмелява да ни смущава игрите?

Старият прислужник се намесил. Той им казал:

— Недейте се сърди, духове — повелители! Оня, който ритна топката, е мой син. И той обича да играе на топка като мене. Види ли топка, кръвта му кипва и той не може да се сдържи.

Но тая намеса разядосала още повече едного от мъжете, облечени в бяло. Той креснал:

— Ти подиграваш ли се с нас? Не те е срам! Какво ни трябва да знаем дали син ти обича да играе на топка, или не? Я скоро върви с мургавия момък, та ми улови виновника, че инак ще те изгоря жив.

Ванг видял, че не ще може да се отърве. Но той не се уплашил. Извадил си ножа и застанал всред кораба тъй, че всички го виждали.

Ония на рогозката наскочали бързо, като светкавица, и също тъй размахали саби. Чак тогава Ванг се уверил, че старецът е баща му. Той

му викнал:

— Тате. Син ти е тук.

Оня се обърнал с лицето към него и го погледнал. Те се изгледали с отчаяние. А в това време мургавият служител вече пристигнал.

— Скоро се скрий — казал старецът на сина си, — че инак сме погубени и двамата.

Ала тримата мъже вече пристигнали и заградили кораба. Лицата им били черни, като лак, а зениците им — по-едри от маслина. Те дръпнали стареца и се нахвърлили върху Ванг. Завързал се ужасен бой. Корабът се разклатил цял. Въжетата били прерязани.

Най-сетне Ванг замахнал свирепо с ножа, та отсякъл едната ръка на оня в жълто, който паднал във водата и се изгубил. Останали двамата му другари в бяло. Когато единият се хвърлил върху него, Ванг го халосал с ножа по главата и му разбил черепа. Убитият се гътнал и паднал във водата. Останалият жив избягал.

Тъй се свършил страшният бой.

Моряците и рибарите, които минавали тая нощ през езерото Тунг-Тинг, видели отдалеко, че излиза над водата някаква огромна зееща уста, дълбока — като някой руднишки разкоп. Вълните се завъртели от вси страни със силен трясък около нея. Но изведнъж от чудовищната уста бликнала вихрушка и червеникави пари се завъртели нагоре, сякаш изригнати от вулкани, и стигнали чак до звездното небе.

Тая неочаквана буря разклатила лодките, както се разклаща решето за пресяване жито. Най-опасно било положението на Ванговия кораб. На дъното му лежали, за тежина, два кръгли камъка, всеки от по петдесет-шестдесет оки. Ванг вдигнал единия от тях и го хвърлил във водата. Камъкът паднал с гръмовит плясък в езерото и вълните веднага след това поспаднали.

— Вдигайте котва, момчета! — викнал Ванг на моряците. — Да бягаме от това ужасно място.

До Ванг стоял баща му, но синът гледал да се не приближава яко до него, защото се боял, че има работа с призрак.

Старецът отгатнал това и рекъл на момъка успокоително:

— Да не те е страх — не съм умрял. От деветнадесетте души, които бяхме, се удавиха тогава в езерото осемнадесет, разкъсани от водните духове. Едничък аз си спасих живота с дарбата да играя на

топка. Като влязохме в подводната градина, духовете почнаха да играят с нас. Които бяха надвити, разкъсаха ги. А аз си отървах живота, понеже надвих всички до един.

Баща и син грабнали веслата и заедно с моряците почнали да гребат, за да откарат кораба далече от опасното място.

Когато се съзорило, на корабния мостик намерили огромна перка от акула, дълга около метър и половина. То било отрязаната ръка на облечения в жълто.

[1] Нирвам (*диал.*) — гмурвам се — Бел.ел.кор. ↑

ЗАВИСТЛИВ СЪСЕД ЯПОНСКА ПРИКАЗКА

Накрай едно село — там, дето начевал пътят за планината — имало две къщи. Едната била голяма, хубава и богато украсена, а другата — малка, схлупена и бедна. В първата живеел един богаташ със своето семейство, а във втората — един сиромах бездетник с жена си.

Бедните селяни работели от сутрин до вечер, ала пак не успявали да свържат двата края: животът им бил тежък. Богатият съсед не само не им помагал, но не ги и поглеждал.

— Каква работа мога да имам с тях? — казвал той на жена си. — Не ги ли виждам какви са просяци? Полза от тях никаква. А пуснеш ли ги, макар и веднъж, в къщата си, на главата ти ще се качат.

Сиромасите били добри хора. Те не се обръщали за помощ към богатите си съседи и не се сърдели, когато чували, че ония ги оскърбяват.

— Остава ли ни време да гледаме кой какво рекъл? — думал мъжът на жена си. — Стига да сме сити и здрави — повече не щем от Бога. А пък всеки може да си говори каквото му е воля; то си е негова работа.

И те винаги, когато минат край къщата на богатия съсед, поздравявали с дълбок поклон и него, и съпругата му, без да изпитват завист или зложелателство.

Макар че били бедни и сами едва се прехранвали, те си взели кученце, което много обичали. Обичали го като дете. Па и кученцето се привързало към тях и когато били вкъщи, вървяло все подире им. Ако излязат, то пазело къщата. А щом ги види, хвърляло се да ги посрещне с такъв весел лай, ближело им ръцете тъй гальовно и ги гледало с толкова приветлив и обичлив поглед, че мъжът и жената забравяли и бедността, и самотата си.

Един ден, следобед, сиромахът работел в градинката си. Копаел трап, за да посади дръвце. Както се бил унесъл в работата си, той не

забелязал, че кучето, след като полежало на тревата, изведнъж скочило, почнало да души земята наоколо, па се спряло и погледнало господаря си. Но той не го видял, тогава то започнало с все сила да рови пръстта с лапите си. Тая работа не била за него: то се скоро уморило. Уморило се, ала не се отчаяло. Затекло се към копача, задърпало го за дрехата, залаяло силно, па се върнало на същото място и почнало да рови отново.

Няколко пъти се повторило това. Сиромашът се поразсърдил на своя любимец, че разваля хубавата трева, дори му се скарал. Ала в това време излязла домакинята, видяла всичко и казала на мъжа си:

— Иди виж защо рови там кучето. Все трябва да има нещо.

При тия думи кучето, сякаш разбрало за какво става реч, надало радостен лай. Стопанинът вдигнал лопатата и само за да угоди на жена си, отишъл да копае там, дето ровело кучето.

Тая работа му се виждала досадна и безполезна. Но не минали и пет минути — и той ударил с лопатата о нещо твърдо. Поразкопал наоколо и — що да види? Показал се голям ковчег, напълнен чак догоре с жълтици и сребърни пари. Те били толкова много, че мъжът и жената едвам ги внесли вкъщи.

От тоя ден настъпила промяна в живота на двамата сиромаси. Те си поправили къщата, облекли се като хората, почнали да работят помалко, украсили стаите си, наченали да се хранят добре. И кучето разбрало, че е помогнало за промяната: галели го повече отпреди, давали му хубави мръвки, слагали го да спи на мека възглавница и го завивали с топло одеяло, везано с коприна.

Богаташите съседи също забелязали промяната. Една заран мъжът запитал жена си:

— Каква е тая работа? Не виждаш ли, че ония голтаци отсреща живеят вече като някои големи имотници, а? Отде са взели пари? Дали не са обрали някого? Не ми се вижда чиста тяхната работа.

— И аз се чудя — рекла жената, — но се преструвам уж не съм видяла нищо. Бива ли да приказваме с такива прости хора? Не е ли унизително за нас да вървим да ги питаме как и отде са спечелили?

Тъй минало известно време. Обаче лошите богаташи били много любопитни. Бездруго им се искало да узнаят как са разбогатели съседите им. Най-сетне решили мъжът да им отиде на гости и да ги поразпита.

Една вечер богаташът отишъл при своя съсед и му заговорил толкова любезно, че — да го чуе човек — би го сметнал за най-близък приятел на домакина. Станало дума, разбира се, и за промяната в живота на семейството. От дума на дума, добродушните хора си изповядали, че разбогатели благодарение на кучето.

Щом се върнал у дома си, богаташът разправил всичко на своята жена. Тя обаче не само не се зарадвала, че съдбата е помогнала на добрите хора да се отърват от немотия и от непосилна работа, ами изпитала силна завист. От този миг богаташите не знаели мира. И денем, и нощем мислели само за едно — как да намерят някъде имане.

— Щом в градинката на тия голтаци се е намерило имане — казвала жената, — в нашата градина, която е много по-голяма, ще има десет съкровища, а не едно. Как ти се струва?

— Може и да има — отвърнал мъжът, — но как да ги намерим? Ние нямаме такова умно куче.

— Да поискаме пък тяхното.

— Добре, да го поискаме.

На другата сутрин завистливият богаташ отишъл при съседа си и му казал:

— Добри съседе, ще те помоля за една дребна услуга. Ще ни дойдат на гости богати и знатни хора. Иска ми се да им покажа твоето умно куче. Те много обичат животни. Ще ми го дадеш ли за един ден?

— Извинявай — отговорил добрякът, — не мога. Искай от мене каквото щеш друго, ала с кучето се не делия. Не за ден, а и за час не ти го давам.

Хитрият богаташ се престорил на докачен.

— Хубава работа! — рекъл той. — Уж сме съседни, пък си нямаме доверие един на друг. В мене дванадесет села имат доверие, само ти нямаш. Какъв съседски живот ще живеем, като не щем да си помагаме?

При тия думи добрият човек щял веднага да отстъпи, но се намесила жена му. Тя казала, че не дава кучето никому. Ала коварният богаташ не се отчаял. Той наговорил толкова сладки думи на съпрузите и толкова живо разказал каква чест ще бъде за кучето да го видят благородните гости, че стопаните най-сетне се съгласили.

— Добре — казали те, — но още утре заран си искаме кучето. Гледай да не стане нещо с него!

— Не бойте се. Нищо няма да стане. Здраво и читаво ще ви го доведе.

Завистливият и горделив съсед бил щастлив. Той грабнал кученцето и го отнесъл у дома си. Жената го чакала с нетърпение да се върне. Отишли в градината, затворили вратите и пуснали кучето. Умното животно почнало веднага да тича по градината и да души земята. Спирало се ту тук, ту там, докато най-сетне застанало на едно място и почнало толкова усърдно да рови земята, че сърцата на двамата богаташи се разтупкали от радостна надежда.

— Булка, скоро донеси две лопати! — казал мъжът.

Започнали да копаят. Дълго копали и двамата. Но нали не били свикнали на тежка работа — на ръцете им излезли мехури. Пот се леела като град от лицата им. Най-сетне лопатите ударили о нещо твърдо. Показал се голям дървен ковчег. Но като отворили капака, оказало се, че в ковчега има човешки кости.

Богаташите се ядосали страшно, идело им да се пукнат от гняв. Те се нахвърлили върху кучето. Мъжът го ударил толкова силно с лопатата, че животното паднало мъртво.

— Тъй ти се падаше, мръсно псе! — викнал той. — Да ни караш два часа да копаем дявол знае чии кости.

Ала жената се опомнила.

— Какво направи ти! — викнала тя на мъжа си. — Какво ще кажеш на съседите, когато ти поискат да им отведеш кучето?

— Голяма работа! — отвърнал мъжът. — За едно куче ли ще седна да бера грижа? И тази добра.

И той грабнал трупа на животното, отнесъл го, та го хвърлил пред прага на съседската къща и рекъл:

— Не ви е грях! Какви сте такива хора — куче не може да опазите? Какво сте му дали да яде? Едва влезе в нашата градина, току почна да се извива от болки и умря. Зли неблагодарници! Вие не сте заслужили да имате такова добро и вярно животно.

И без да чуе какво ще му кажат, побързал да си отиде в къщи. Добрите хора не се и докачили от оскърбителните думи на съседа. Те гледали с дълбока скръб трупа на своя любимец и проливали горчиви сълзи. Накрая, като се посъзвели, изкопали му гроб и го заровили. Но трябвало да минат много дни, докато забравят донякъде загубата.

Една нощ, след като жената си поплакала доста за кученцето, па заспала, то ѝ се явило насън и ѝ казало:

— Недейте скърби за мене! Аз ще си продължавам да ви помагам, понеже знам, че ме обичате. Над гроба ми има голямо дърво, отсечете го и направете от дънера му копаня за ориз.

Щом се събудила жената, разказала на мъжа си какво сънувала. Макар че му било жал за голямото хубаво дърво, той решил да го отсече. Отрязал дънера и го дал на един дълбач да направи от него копаня.

Копанята станала много хубава. За да я опита, жената сложила в нея ориз и почнала да кълца. За голямо свое учудване тази работа — обикновено много тежка — сега ѝ се видяла съвсем лека, просто като играчка.

— Ела опитай, да видиш! — казала тя на мъжа си. — Никога не сме имали толкова хубава копаня.

Мъжът взел чукалото и почнал да кълца.

— Наистина върви много леко и бързо — казал той. — Но да видим дали са добре очистени зърната.

Жената бръкнала да извади шепа зърна. Ала и двамата останали учудени, като видели, че оризовите зърна са се превърнали в жълтици. Колкото зърна имало, толкова жълтици извадила жената от копанята.

От тоя ден жената почнала всяка вечер да слага в копанята ориз, който се превръщал на куп жълтици. Двамата съпрузи разбогатели много. Те си накупили нивя, гори, добитък. Издигнали си и нова къща — висока, по-висока от съседската.

Завистливият съсед разбрал, че пак е станало нещо. Отишъл той на гости у новите богаташи и се заприказвал с тях любезно. От дума на дума и тоя път узнал как са забогатели. Разказали му за съня на жената и за чудната копаня. Той почнал тогава да ги хвали и ласкае, да ги уверява, че им е голям приятел, и, разбира се, поискал им за малко копанята да я покаже на жена си. Домакините му я дали веднага. Те искали да живеят с всички хора в мир и сговор. Затова простили на съседа си за ония лоши думи, които им бил наговорил преди това, па му дали и копанята.

— Защо да не му я дадем? — рекъл мъжът. — Не бива да си помисли нашият съсед, че нямаме в него вяра. Слава Богу, богати сме, не бива да отказваме, когато можем да помогнем някому.

При тия думи жената се успокоила.

А злият богаташ отнесъл чутурата у дома си и повикал своята жена, па ѝ разправил всичко, което бил научил от съседите. Напълнили чутурата с ориз. Тъй я натъпкали, че нямало вече накъде. Едва можело да се обърне чукалото. Заключили вратата и почнали да кълцат.

Но тая работа излязла много тежка — по-тежка от очакваното. Жената се изпотила, капнала от умора. Дала чукалото на мъжа си. Той се заел да го върти и да кълца. И той капнал. Пак почнала жената. Тъй се сменяли, докле и двамата си олющили дланите от работа.

— Е, сега вече зърната ще да са се обелили. Я да видим!

Жената си пъхнала ръцете в копанята, очаквайки да извади две шепи жълтици. Но излязло нещо друго. Тя, както била сграбчила онова, което смятала за злато, изведнъж усетила болка. Извадила си ръцете окървавени. В шепата ѝ имало късове стъкло.

И двамата се разкрещели ядосани, че съседите са ги измамили. Вдигнали чутурата и я хвърлили в огнището, та я изгорили.

Минали се няколко дни. Добрите хора чакали да им върнат копанята, ала — напразно. Богаташите не се и вестявали. Най-сетне мъжът отишъл да си иска своето, но лошият съсед го посрещнал с хули.

— Как не те беше срам да ме излъжеш? — викнал той. — Не си ми дал оная чутура, която превръща ориза на жълтици, а някаква друга, която ми развали всичкия ориз. Безобразник! Благодарни се, че не искам да ми платиш ориза.

— Ако искаш, ще ти го платя — казал кротко съседът. — Само че най-напред ми върни копанята.

— Как ще ти я върна? Аз я изгорих. И добре направих, защото ти можеше да я дадеш и другиму; и нему щеше да причиниш същата пакост.

На тия думи кроткият съсед не отвърнал нищо. Той се прибрал вкъщи и разказал със сълзи на очи на жена си за станалото. Тя се наскърбила много — и за изгорената чутура, и за оскърбителните думи.

Но през нощта мъжът сънувал, че идва при него кучето и му казва с човешки глас:

— Недей скърби! Иди при своя съсед и го помоли да ти даде шепи пепел от изгорената чутура. Вземи пепелта, па иди във от селото,

на царския път. Щом мине князът със своите придворни, качи се на една от вишните, дето растат край пътя, и хвърли пепелта по всички околни дървета.

На заранта човекът разказал съня на жена си и я запитал какво да прави.

— Князът ще мине, да кажем — рекъл той. — Ала в тая земя е закон, когато мине царят или някой от князете управители, всеки поданик, каквото и да върши в тоя миг, да остави работата си, да падне ничком и да се поклони, като докосне с челото си земята. Щом ме видят, че седя на дървото, ще ме обесят.

— Не зная какво да ти кажа — рекла жена му. — Но досега кученцето не ни е излъгало ни веднъж. Не ми се вярва и сега да ни лъже.

Тогава мъжът отишъл при съседа си и му казал:

— Ти рече, че си изгорил чутурата, дето ти я бях дал. Прощавам ти. Не ща ни ти да ме мразиш, ни аз — тебе. Дай ми малко пепел от изгорената чутура, та и лошото, което е между нас, да стане на пепел.

Оня се разсмял подигравателно и рекъл:

— Пепел ли? Пепел ти давам, колкото искаш. Да не мислиш да я превръщаш на златни пари? Ето я там, цяло купище. Вземи си.

Съседът си взел шепа пепел и си отишъл, след като се поклонил на домакина.

В Япония хората обичат най-много пролетта, когато цъфнат вишните и сливите, та се размирисва на хубаво. Разцъфтят ли се дървесата, целият народ се весели и празнува. А още през зимата градинарите посадят в топлици малки дръвчета, които цъфват преди Нова година. Те продават бъчвичките с тия цъфнали сливи и вишни на богатшите, за да украсяват с тях къщите си.

Зимен ден било, когато кроткият човек тръгнал към царския път с малка торбичка, в която била сложена пепелта.

Дълги редици вишневи дървета стърчали от двете страни на пътя, но те нямали не само цвят, а дори и листа. Декемврийският вятър свирел между клоните им. Човекът се качил на едно от най-високите дървета. Тъкмо се бил покатерил, отдалече се задал на кон князът, придружен от голяма свита. Придворните много се почудили, като видели, че тоя брадат мъж, доста стар наглед, не само не бърза да слезе, ами се и усмихва от дървото, като гледа княза.

— Луд ли си бе? — викнали те по него още отдалече. — Скоро слизай!

Но старецът все стоял горе и се усмихвал. Сам князът се възмутил и заповядал да го снемат и отведат в затвора. Тъкмо когато придворните се затекли да изпълнят тая заповед, те видели с ужас, че оня на дървото бърка в торбичка, вади пепел и я хвърля наоколо си. Изумели от страх и гняв, придворните се натрупали около своя повелител — да го запазят от пепелта.

Ала колко се почудили, като видели веднага след това, че по тях пада не пепел, а уханен вишнев цвят и че всички дървета наоколо се покриват изведнъж с едри бели цветове!

Тутакси подир това старецът слязъл от вишњята и паднал, та се поклонил на княза, както бил обичаят. Управителят, възраждан на чудото, извършено в негова чест, поканил човека в двореца, дето му дал голямо угощение, всички го обсипали с почести и накрая го изпроводици, като го надарили богато.

Не ще и дума, че тая случка не минала незабелязано. По градове и села се заприказвало за голямото щастие на добрия човек, когото князът удостоил с такава висока чест. Когато се върнал в родното си село, всички наизлезли да го посрещнат. Посрещнали го с такива почести, каквито не бил и сънувал.

Той заживял отново в селото, както преди. Ни той сам, ни жена му се подгордели след станалото. Като помнели своята предишна бедност, те продължавали да помагат на всички, които живеят в неволя.

Съседът му щял да се скъса от завист.

— Гледай го тоя простак — викал той на жена си. — Какви чудеса му е дошло на ума да направи с проста пепел! Та ако той може да направи това с пепелта от моето огнище, аз ще направя нещо много по-голямо. Отде да знаех, че тая пепел била чудотворна? Какво ще кажеш, булка? Да направя ли едно чудо, та да се слисат всички?

— Направи, мъжо, направи! — насърчила го жената. — Ти си учен човек — не си прост като оня. Ако речеш, всичко можеш да сториш.

Завистникът напълнил цял чувал с пепел и отишъл на пътя. Дълго чакал там: никакъв княз не се показвал, макар и да било разгласено, че управителят ще мине тоя ден през ония места. Най-

сетне, като видял, че се задава бляскаво шествие, богаташът се покатерил на едно дърво и когато князът се приближил с придворните, оня ги посрещнал с цял облак от пепел.

Но тоя път пепелта не се превърнала на цветя. Малко преди това било валяло дъжд. Дрехите на всички били мокри. Пепелта, като паднала по тях, се превърнала на кал. Още по-лошо било това, че цяла шепа паднала в очите на княза, та той не знаел какво да прави. Въртял се, ослепял, насам-натам, махал с ръце, надавал ядосано викове.

Придворните тоя път не чакали заповед. Нахвърляли се върху злосторника, смъкнали го от вишњята и го набили. После го вързали за ръцете и нозете и го отвели в затвора. Дълго лежал там завистливият богаташ. Най-после го пуснали на свобода и той се върнал в селото.

Но и там не го чакало добро. Всички знаели вече за пакостите, които бил направил на своя съсед. Разчуло се било и за пепелта, и за боя, и за затвора.

Никой от съселяните му не искал да се среща с него. Дори и сродниците му го избягвали. Тъй и прекарали те — той и жена му — до края на живота си, презирани от всички.

ЗА ЧОВЕКА, КОЙТО СЕ ПРЕВЪРНАЛ НА ТИГЪР КИТАЙСКА ПРИКАЗКА

Ще ви разкажа една стара, много стара приказка, за това, как загивали хората, понеже не сдържали себе си, а давали воля на злобата и завистта. Тогава те още не знаели нищо за Фат — оня мъдрец, когото наричат в Индия Буда. Да, тогава хората не знаели още доброто учение на кроткия Фат.

В окръга Тчан-Дзя-Ко живеели двама братя — Вен-Чан и Као-Чан. Вен-Чан бил по-стар, а Као-Чан — по-млад. Баща им бил отдавна умрял, майка им била стара и немощна. Братята се грижели сами за домакинството. Те не били женени. Защо не се били оженили? Ето защо.

В съседния окръг живеело бедно семейство, от рода Ву. Бащата Ву-Фу-Пей бил болнав, не можел да работи. Жена му и дъщеря му едва поддържали къщата. А дъщерята се казвала Ву-Фан-Су. Нея обикнал Вен-Чан.

Но баща ѝ не се съгласявал да я омъжи за Вен.

— Какво ще излезе от такава женитба? — казвал той. — Ние сме бедни. Ще се сродим със сиромас. Не ща. Нека Вен ми поправи къщата, нека ми даде пари, нека ми купи добитък — тогава ще му дам дъщеря си. Инак не може.

Вен бил търпелив. И у дома си работел, и с колата превозвал чуждо. Пестял колкото може и чакал да натрупа пари, та да се ожени за Ву-Фан-Су. А тя била хубавица и го обичала.

Ето защо Вен-Чан не бил женен. А по-малкият брат Као не се женел, поради това че не било по обичая младият да прежени стария.

Тъй изтекла година. Че и друга. Умрял болният Ву-Фу-Пей. А в това време настанал в окръга голям глад. Ву-Фан-Су останала сираче тъкмо когато почнала гладната година. В същото село живеел един

богаташ, по име Чу-Анг. Лош човек бил той. Зъл по нрав и безчестен. Той все заглеждал Ву-Фан-Су, макар че бил женен.

Когато момата останала сираче, той пратил сватове в къщата ѝ. Поискал да я купи робиня. Много пари предложил.

Майката се била току-речи съгласила.

Но Ву-Фан-Су се разплакала и рекла:

— Моля ти се, мамо, недей ме дава на злия Чу-Анг. Дай ме на Вен-Чан. Той е сега богат, макар и не колкото Чу-Анг. Може да не живеем в голямо охолство, но поне ще бъда омъжена жена, а не робиня. Все няма да гладувате, па и ти няма да носиш позора, че си продала дъщеря си за пари.

Майка ѝ я благословила.

— Нека стане, дъще, както казваш ти. Омъжи се за Вен-Чан.

Научил се Вен-Чан за това. С парите, що бил скътал, приготвил вкъщи всичко за сватба, изпратил подаръци в дома на момата, а после тръгнал и сам — да доведе булката.

Но щом стигнал в селото, пресрещнал го Чу-Анг със своите слуги. Нахвърлили се върху Вен.

— Ах, ти! Ти такъв, ти онакъв! Безсрамен голтако: риза нямаш на гърба си, а си тръгнал да отнемаш на господаря ни робинята. Булка ли си тръгнал да си търсиш? Ще ти дадем ние една булка. Как смееш да ни отнемаш момата?

Почнали да го бият.

А господарят им току викал и ги насъсквал, както се насъскват кучета:

— Удряйте, момчета! Бийте, не го жалете! Аз отговарям. Пребийте го от бой!

Размахали се слугите — кой, с каквото може. Удряли, удряли, та пребили момъка.

Веновият брат Као веднага подал тѣжба против богаташа. Но отговор от съдията не получил. Подал втора — до друг съдия. И тоя съдия му не отговорил. До когото и да се обръщал Као, никой не се застъпвал за него. Всички съдии били получили подаръци от богатия Чу-Анг. Всички били подкупени.

Тогава Као-Чан си казал:

— Хубава работа, добри хора! Както се вижда, от вас не мога да чакам правосъдие. Оня злосторник ви е подкупил до един. Щом не

искате да го накажете вие, ще го накажа аз.

Наострил си той ножа и тръгнал към Чу-Анговото село — да си отмъстява. Тогава имало обичай — кръвта да се изкупва с кръв. Хората мислели, че на покойника ще олекне на оня свят, ако отмъстят за него.

Отишъл Као. Скрил се във високата трева, край пътя, да чака своя враг. Три дена и три ноци пролежал той там, като пълзял по корем, също както правят змиите.

Но Чу-Анг узнал що му се готви. Той си наел телопазител — силния борец Чао-Тун, прочут стрелец с лък. Знаело се, че — където помери Чао-Тун, стрелата никога не сбърква: право в целта попада.

Ето що се случило с Као на петия ден.

Той лежал в тревата изгладнял, отслабнал, изсъхнал от умора. А денят бил горещ. Слънцето печало право от сред небето. Усетил Као, че му става нещо зле: главата му тежи, сякаш е от желязо, в ушите му звънтят силно камбани — звънтят, ще се пукнат от звънтеж. А пред очите му играят зелени кръгове.

Па и времето се променило. Най-напред било горещо и задушно, а после отведнъж застудяло, засвирил вятър, стъмнило се. Светкавици заиграли, гръмотевици затрещели, завалял дъжд, който се превърнал в градушка.

— Я гледай ти! — викал Као. — Кой ти чакаше такова време?

Скочил той, па се заоглеждал къде да се скрие. Няма къде. По едно време видял, че на бърдото стърчат развалини от стара обител. Затичал се Као нататък. Тича, а градушката го бие, дъждът го шибя по лицето, студеният вятър му къса дрехата.

Стигнал Као-Чан до развалините, блъснал вратата и се сблъскал с един стар бонза — жрец на чуждоземния бог Фат — Буда. Лицето на стареца му се сторило познато.

— Влез, момко! Влез, юначе! Ей че си се измокрил! Ти може да помниш: по-миналата година дохождах във ваше село и ти ме посрещна, нахрани ме и ме дари с милостиня. Радвам се, че сега пък аз ще мога да ти помогна. Скоро съблечи мокрото, па облечи ей това сухо!

И той подал на Као-Чан стара иноческа дреха. Облякъл се Као-Чан като инок, погледнал се и казал:

— Виж, колко съм нещастен. Измокрих се и измръзнах, като някой звяр. Дори по-зле, тъй като зверовете имат кожи, а аз нямам. По-

добре беше да бях се родил звяр. Ех, де да бях тигър, много лесно бих прехапал гърлото на своя враг!

Вдигнал си тогава инокът — бонза ръцете над главата на Као, прошепнал някакви непознати думи и... изчезнал.

А Као?... Кой ще повярва, ако му кажа, що станало с него? Но това се случило в старо, много старо време, а тогава всичко ставало...

Цялото тяло на Као се покрило с козина, отзад му израсла опашка, на пръстите му се появили дълги закривени нокти. И Као станал — не Као, а тигър.

Тръснал тигърът Као глава, извил опашка и се затекъл надолу по пътя, право към онова място, дето лежал преди това в тревата. Стигнал там, прескочил храсталака и се спрял. Гледа — мъртво тяло лежи там — и това тяло е неговото, то е тялото на Као. Да, тялото на Као-Чан.

— Значи, Као-Чан е умрял, а душата му е преминала у мене, тигъра. Аз не съм Као-Чан: аз съм тигър.

Чудновато му се видяло, че гледа същото онова, което наричал по-рано свое тяло, и че то лежи сега в тревата. Отвлякъл тялото в падината и го хвърлил под вишните.

Сетне се върнал на пътя. Гледа: Чу-Анг се приближава със своите слуги и телопазители. Тигърът се снишил доземи, притиснал корем до тревата, размахал опашка и скочил на Чу-Анговия кон. Преди да успее някой да мигне с око, Чу-Анг вече лежал мъртъв на наземи с прехапано гърло, а тигърът му разкъсвал трупа.

Едва тогава пристигнал изостаналият назад телопазител Чао-Тун, силният борец и опитният стрелец. Изсвирила стрелата му и улучила тигъра право в слабината. Обърнал се тигърът и издъхнал.

Као-Чан изокал^[1], после изпъшкал. Чул той своя стон, сепнал се и си отворил очите.

Тъмно... нощем... Нищо не се вижда.

Пипнал момъкът с ръка около себе си: трева, храсти, дънери на дървета. Вслушал се: поточе ромоли. Станал Као-Чан, та се напил от рекичката. Олекнало му. Опитал се да си припомни какво е станало с него. Напразно. Нищо не си спомнял.

Съмнало се. Станал той и се измъкнал тихо на пътя. Срецнал един селянин с талига. Помолил му се да го откара у дома му.

Цяла неделя прележал Као на постеля, докле се съвземе и дойде на себе си. Научил се после, че злосторникът Чу-Анг е загинал,

разкъсан от тигър, и че Чао-Тун застрелял тигъра. Като му казали това, нещо мътно му се обърнало в душата, но той не могъл да разбере нищо.

Още на другия ден отишъл при един врач — да го пита, що значи това. Врачът му гледал на чаша с вода, после — на купчина динени семки. Но нищо не могъл да му каже.

— Кого да питам? — рекъл Као на знахаря.

— Не знам кого. Ако щещ, иди в старата обител: там живее жрец на чужда вяра. Може пък той да ти каже.

Отишъл Као в обителта. Намерил инока — бонза и му разказал всичко, па го запитал що значи то.

Старецът му рекъл:

— Преди седмица нещо сънувах сън. Присъни ми се, че е дошъл при мене момък — той приличаше на тебе — и ме моли да го превърна на тигър. Аз се помолих — все насъне — на Фат — Буда и тоя човек се превърна на тигър. Друго не мога да ти кажа.

Тогава Као разбрал що е станало с него.

— Аз лежах в тревата, спомням си добре. Цели пет дена и пет ноци съм лежал гладен и жаден. Слънцето ме е пекло. Градушката ме е била. Леденият вятър ме е смразил и тялото ми е умряло, а душата ми е преминала в тигър. Когато са застреляли тигъра, душата ми се е върнала в тялото и Као-Чан е оживял отново.

— Тъй ще да е — казал инокът — будист. — Ти си разбрал учението на Буда — Фат, но едно не си още узнал. Аз ще ти го обясня. Моят учител Фат проповядваше да не убиваме. „Който убие — казваше той, — ще бъде убит“. Злосторникът е убил твоя брат, а тигърът е отнел неговия живот. Но — тъй като тигърът е разкъсал Чу-Анг, Чао-Тун е застрелял пък него. Разбра ли? Ако хората отмъстяват за убийството с убийство, кръв ще се лее, докле свят светува. Затова Буда — Фат ни учи да не убиваме.

Као-Чан се сбогувал с инока и му благодарил за поуката. Сетне се оженил за братовата си годеница, за да спаси нея и майка ѝ от гладна смърт.

[1] Изокал (*диал.*) — извикал — Бел.ел.кор. ↑

ПАПАГАЛЪТ НА СТАРИЯ БИНГ

КИТАЙСКА ПРИКАЗКА

Старият Бинг живеел в гората. Затова всички го наричали саможив и дивак.

— Какво е това? — казвали. — Да се дели от хората! Защо? Не живее в село като всички, а се е залутал в гората, при птиците и зверовете.

Но Бинг не слушал тия приказки. При птиците и дивите животни му било по-добре, отколкото при хората. Той берял гъби и ги продавал в селото. С това се прехранвал. Колко може да се изкара от продан на гъби? Бинг бил беден, беден донемайкъде, но пък си живеел на воля, от никого не просел милостиня, дори понякога и на други помагал.

Той нямал приятели между хората. Затова пък в гората приятелите му били безброй. Там всички му били приятели: и птиците по дървесата, и пчелите по цветята, и рибките в рекичката.

Но Бинг обичал най-много птиците. Познавал ги той и по перата, и по летежа, и по гласа. Отдалеч ги познавал. Та дори разбирал и какво си приказват.

Гледа веднъж Бинг — в гората долетели сума нови врабчета. Отде ще да са? Да са гладни — не са: личи си — сити са. Значи, прелетели са от селото. Довели си и рожбите. Па си донесли дори и неизлюпените яйца. Слуша ги старият Бинг — някак неспокойно цвърчат, вместо да чуруликат. Бързо прехвъркват насам-натам. Отлитат отново в селото, измъкват си гнездата изпод стрехите и ги пренасят в гората.

— Има нещо — си каза старецът. — Не е наред работата.

Отишъл в селото да предупреди хората:

— Чувайте какво ще ви кажа! С огън си не играйте: опасна ми се вижда тая работа. Гасете огньовете, че ще пламне страшен пожар. Врабците си приказват все за пожар. Гледайте да не стане нещо!

Почнали да му се смеят:

— Я чуйте какво разправя тоя стар бухал! Махай се от тука! Вrabците били говорили! Ти си се май натъпкал в гората с мухоморки, че сетне си се заприказвал с врабчетата. Я си върви, докато не си излял някой по врата!

Тоя ден било празник. Селяните не искали никой да им разваля веселбата. Яли, пили, играли, та чак до късно през нощта. Някой пиан изпуснал някъде огън. Пламнала една къща, па втора, че трета — за един час изгоряло цялото село. Като че ли крава го близнала, та го излизала с език. И диря не останало от него.

Селяните разбрали, че старият Бинг не ги е лъгал. И славата му се разнесла навред: от село на село, та чак до управителя. Пратил управителят да извикат Бинга. Не му се отивало на стареца, но какво да прави? Управителят е големец, важна особа: не може да не отиде, щом го вика.

Тръгнал Бинг. Взел си тоягата и една клетка с папагал.

Какъв папагал? Ей сега ще ви кажа кой бил той и отде дошъл.

Бинг го намерил в гнездото съвсем мъничък, още в пух, непокрит с пера. Къде ще да се е дянала майка му? Орел ли я е убил? Ловец ли я е хванал? Не се знае: от птичето не можеш узна нищо.

Както и да е, Бинг взел сирачето птиче, стоплил го, нахранил го, напоил го. Турил го в кожената си шапка да спи. Тъй порасло папагалчето. Станало папагал хубавец. Да го гледаш, да му се ненагледаш. Целият — зелен, като изумруд, крачката му — жълтички, кълвунът — червен, а на темето — дълга завита качулка. Не е птица, а жива хубост!

Па и умен папагал излязъл. Бинг го научил да говори китайски. Много нещо научил папагалът: като същински китаец приказвал. И много обичал Бинг. Като свой баща го обичал. Тръгне ли нанякъде старецът — и той след него.

Отишли при управителя. Управителят почитал умните хора от народа. Той излязъл на двора да посрещне Бинг.

— Е, дядо, как си? Добре дошъл. Чух за тебе, че си разбирал какво приказват птиците. Кажи ми за какво крякат моите патици.

Бинг погледнал патиците, па рекъл:

— Да ти кажа ли? Патиците ти крякат за това, че не са нахранени от сутринта. Те си казват една на друга, че жените ти се карат помежду си и са забравили да ги нахранят.

И наистина управителят имал две жени, които постоянно се карали помежду си. По цял ден се дърляли. Чули те отговора на стареца. Не им се понравил.

В това време управителят си шиел нова дългопола дреха. Потрябвали паунови пера, за да я украсят. Той заповядал да заколят един паун. Хванали пауна. Птицата се разпискала, размахала криле, сякаш се моли да не я колят.

Запитал управителят отново Бинг:

— Защо пици паунът, дядо?

— Защо ли? Пици, че искат напразно да го колят. Той казва: „Защо ще ме колите? И тъй управителят няма да носи дреха с паунови пера: скоро ще го изпъдят от длъжност.“

Тоя път и управителят се разсърдил.

— Тъй ли? — креснал той. — За това ли те виках аз, престарял глупчо, да дойдеш при мене? Да се подиграваш и с мене, и с жените ми? Не те е срам! Скоро да се махнеш от къщата ми, та да те не видя вече!

Тъй управителят изпъдил стареца.

Бинг излязъл от тоя град и отишъл в съседното градче. Изморил се. Откак тръгнал от гората, не бил ял. Прилошало му. По-натам не му стигали сили да върви, а пък и пари нямал да преспи някъде.

Седнал на един камък и сложил папагала до себе си. Седи старият Бинг, навел глава, и мисли. А папагалът го гледа с червените си очи и току почва да бъбре:

— Продай папагала! Продай папагала! Продай папагала!

— Как тъй ще те продам, папагалчо? Какво ще правя после без тебе?

— Нищо, ти ме продай! Нищо, ти ме продай!

— Не ща да те продам.

— Галчо ще избяга. Галчо ще избяга. Галчо ще избяга.

Поразмислил старецът. Видял, че няма друго средство, освен да продаде своята обична птица. Взел клетката и право на пазара. Застанал на най-видното място, привързал за клетката хватка сено — в знак, че птицата се продава — и почнал да се разговаря с папагала. Каквото и да запита, птицата му отговаря. Насъбрали се наоколо много хора да гледат. Всекиму се искало да види чудната птица, която приказва също като човек.

Приближил се един чиновник, погледал папагала, па си помислил:

„Нашият градоначалник много обича всякакви редки и скъпи неща. Ще му отведе тоя старец с папагала. Дано птицата се хареса на градоначалника.“

И той завел Бинг при градоначалника. Още щом видял папагала, оня много го харесал.

— Колко искаш, старче?

Преди да успее Бинг да си отвори устата, папагалът размахал криле и казал:

— Десет лани, десет лани. Повече не трябва, по-малко не вземам.

— Много хубаво отговаря твоят папагал. И умно. Ще го купя.

И градоначалникът заповядал да наброят на стареца десет лани сребро.

На Бинг било жал да се раздели със своя храненик и възпитаник. Гой погледнал папагала и се просълзил. Но птицата му кимнала с качулката си и му смигнала с червеното си око.

Отишъл си Бинг.

— Искам да ям, искам да ям! Да ям, да ям, да ям! — натракал папагалът.

Градоначалникът му донесъл ориз и вода. Птицата се наяла, пийнала вода, па си затворила очите и се наежила: всичките ѝ пера щръкнали.

И току надала глас:

— Време е да спя, време е да спя! Да спя, да спя, да спя!

Градоначалникът оставил птицата на мира. Толкова се радвал на своята покупка, че дори поблагодарил на чиновника.

На заранта градоначалникът влязъл да види папагала.

— Трябва да се мия, трябва да се мия! Да се мия, да се мия, да се мия! — развикала се птицата.

Донесли златна чаша с бистра вода. Папагалът скочил в нея и почнал да се плиска. Сетне литнал и кацнал на паравана от лак. Взел да се изтърсва от водата и да си причесва перата с червения кълвун.

Като се изсушил, погледнал градоначалника, па затракал:

— Благодаря, сбогом! Благодаря, сбогом! Сбогом, сбогом, сбогом!

Че като хвъркнал през прозореца — дим да го няма. Никой вече не го видял.

Когато старият Бинг пристигнал в своята горска колиба, папагалът бил вече там.

КУЧЕТО ШИПЕЙТАРО ЯПОНСКА ПРИКАЗКА

Преди много години, в онова време, когато по земята ходели разни зли духове и мъчели хората, живеел в Япония един силен планински дух. Той се бил поселил в едно малко градче в планините.

Злият дух, разбира се, не живеел в самото градче, а в гъстата гора, що го заобикаляла. Но всяка нощ той нападал хората, когато спят, и ги тревожел. За да се отърват от неговите гонитби, хората се съгласили най-сетне — всяка година да му пращат по една хубава мома, която чудовището изяждало.

Но ако случайно жертвата не бъде отведена в гората навреме, самият дух слизал в града да си иска обещания данък. Той изяждал тогава не един човек, а десетина и заплашвал всички граждани, че — ако и на идната година бъдат неточни, ще им причини още по-големи пакости.

Тъй най-после хората се примирили със своята участ. Те си живеели спокойно. Работата си вървяла, като изпреди, и само когато настъпи съдбоносният ден — да отведат в гората обещаната мома — в града се разнасяли плачове и скръбни викове.

Много години минали тъй.

Една година се паднал жребий на най-добрата и най-хубава мома в града. Голяма скръб налегнала хората. Родителите и сродниците на момата плачели отчаяно. А и другите гледали със свито сърце приготовленията. Скована била голяма дървена клетка, в която щели да вкарат момата, за да я пренесат в гората. Само един ден оставал до уречения срок.

Тъкмо през тая нощ в гората се изгубил един рицар, тръгнал да търси приключения. Такива юнаци се често скитали в онова време по Япония, за да награждават добрите и да наказват злите, да помагат на потиснатите и да отмъщават на потисниците, злосторниците и притеснителите. Ако срещне на пътя си разбойник, рицарят го убивал. Види ли пък друг скитник — рицар, той го извикал на двубой, за да се

види кой от двамата владее по-добре оръжието. Тъй като тия рицари били безкористни и добри по душа, народът ги дълбоко уважавал и те му били наистина полезни.

Рицарят, за когото става дума, бил навлязъл в тая гора, уж за да скъси пътя си. Той не бил никога слушал за злия планински дух. Като се забъркал в гъстата безизходна гора, той разбрал, че е сгрешил. Тръгнал да дири път, но било вече късно. Стъмнило се. Той трябвало да пренощува някъде на открито.

Така и направил. Като се озърнал наоколо си, видял между дърветата полянка, а всред нея — малък полуразрушен параклис. Рицарят влязъл в сградата и я разгледал. Покривът бил здрав. Можело да се пренощува. Момъкът затворил вратата, постлал си покривалото и легнал да спи.

Уморен от дългия вървеж през деня, той заспал веднага дълбок сън. Ала малко преди полунощ го пробудил ужасен шум. Рицарят си отворил с почуда очите и като си спомнил къде се намира, попогледнал предпазливо през една от цепнатините на стената.

Онова, що видял, било много чудновато. Под ясната светлина на месеца се били насъбрали голямо множество котки. Те оглушавали въздуха с ужасни крясъци. Не мъркали, нито мяучели, както правят котките по градове и села, ами виели и крещели, като вълци и хиени. Всеки миг прииждали нови котки — кои от кои по-грозни. Сякаш излизали от земята.

Като се насъбрали толкова много, че изпълнили и поляната, и гората наоколо, почнали да пеят някаква дива песен. То било, разбира се, песен от резове, писъци и крясъци. Рицарят дочул, между другото, следните думи, които чудовищните котки повтаряли често:

*Шупейтаро, Шупейтаро,
ти да знаеш де се нощем
сбираме на сбор,
кожите ни би разкъсал
и кръвта ни би изпил,
Шупейтаро, Шупейтаро.*

Толкова често се повтарял тоя припев, че рицарят го запомнил, макар че не разбрал ни какви са тия котки, ни кой е оня Шипейтаро, за когото пеела котешката песен.

На момъка му станало много досадно, че му развалят съня. Той станал, грабнал меч си и се приготвил да излезе да прогони насъбралите се котки, но тъкмо тогава чул писък на някаква птица. Тая птица сякаш викала: „Сти-га! Сти-га!“ Изведнъж котките се разбягали. След миг поляната се опразнила, като че ли не е имало ни една котка там: би казал човек, че са потънали подземи.

Настъпила отново тишина. Рицарят се завил с покривалото си, стиснал своя меч и заспал. Той спал, чак докле изгряло слънцето, та го събудило.

Когато станал, усетил се много отслабнал. От няколко дена той се хранел само с корени и ягоди. Па и сънят му не бил спокоен; през цялата нощ му звучала в ума грозната котешка песен: „Шипейтаро, Шипейтаро“.

По една пътека рицарят излязъл скоро на пътя, одето се озовал след малко в града. Още щом влязъл, разбрал, че в тоя град става нещо особено. Всички го гледали мълчаливо, дори му не отговаряли на поздрава. И мъжете, и жените били натъжени. А като навлязъл по-нататък, чул плачове и писъци. Запитал едного защо е това и узнал всичко.

Рицарят забравил и глада, и умората си. Той влязъл в къщата на момата, обречена на жертва. Разпитал събраните и се научил, че се готвят да отведат девойката тъкмо на оная поляна, дето бил параклисът.

Отведнъж му дошла на ум песента на котките: „Шипейтаро, Шипейтаро“. И той запитал:

— Има ли тук някой си рицар по име Шипейтаро?

— Рицар ли? Не, такъв рицар няма. Но това име ни е известно. Тъй се казва кучето на управителя. То е голямо и силно куче. Много е глупаво и зло: цял звяр. На всекиго налита. Но защо ни питаш?

— Защото съм намислил да спася тая мома. А без помощта на Шипейтаро не може да стане това. Отведете ме при управителя.

Отвели го. Рицарят помолил управителя да му даде кучето за една нощ. Оня обичал много своето куче, но най-сетне го дал на

рицаря, без да го пита защо му е: доста му било обещанието, че на другата сутрин ще му доведат кучето обратно.

Рицарят отвел Шипейтаро при родителите на момата и заповядал да го затворят в клетката, вместо девойката, а тя да си остане вкъщи. Всички се съгласили на драго сърце, но някои изказали своето опасение, да не би с това да разсърдят планинския дух, па да дойде да им причини още по-големи пакости.

— Не бойте се! — успокоил ги момъкът. — Аз отговарям. Нали ще бъда там — сам ще се разправа с чудовището.

И тъй, след заник слънце голямата клетка с кучето била пренесена в гората. Оставили я на поляната, а рицарят се скрил в параклиса.

Към полунощ, когато изгрял месецът, котките почнали пак да се събират на поляната. Те прииждали от вси страни. Дори на рицаря се сторило, че тоя път са повече, отколкото били миналата нощ. Когато се насъбрали, кой знае откъде се явил един огромен котак — черен, с кървави очи, висок като някой бор. Той бил планинският дух, а другите котки били духовете, подчинени нему.

Щом се явил котакът, започнали котешки танци и песни — побуйни и по-диви от ония през миналата нощ. Големият котак видял по едно време клетката. Тогава той се отделил от другите, приближил се към клетката и почнал да скача и танцува около нея. При това, той правел такива луди движения и скачал толкова нависоко, че рицарят почнал да не вярва на очите си. Най-сетне, котакът като решил, че е измъчил колкото трябва жертвата си, той с кръвожаден вик се хвърлил към клетката и отворил вратата ѝ.

Но щом си пхнал главата в клетката, Шипейтаро се метнал върху него и го докопал за врата с острите си зъби. Котакът се дръпнал да излезе, но кучето не се откачило от него. Борбата траяла късо. След малко огромният черен котак се проснал мъртъв на поляната. Рицарят се затекъл и му отсякъл главата с меча си, понеже се боял, че може духът да се съживи. Другите котки отначало замръзнали от ужас, но когато Шипейтаро се нахвърлял и върху тях, всички се разбягали.

Когато гражданите научили, че чудовището е убито, скръбта се сменила с голяма радост. Всички се спуснали да благодарят на безстрашния рицар. Но той им казал:

— Недейте благодари на мене, защото Шипейтаро свърши цялата работа. Той прехапа гърлото на чудовището и прогони ония грозни котки. Той ги наплаши толкова, че едва ли ще посмеят вече да се вестят по вашите места.

Народът бил спасен. Всички почнали да гаят кучето и да му дават месо. Тоя ден Шипейтаро наистина преял. Преял и на другия ден. И на третия. Тогава чак разбрал, че ще да е направил нещо важно. Но понеже търбухът го болял, на четвъртия ден не хапнал нищо. И не ял, чак додето оздравял съвсем.

А рицарят? Той си продължил пътя. Той се не оженил за хубавицата, която спасил, защото рицарите в Япония не се женели.

БАБА И ТИГЪР

КИТАЙСКА ПРИКАЗКА

Едно време в големия град Чао-Чен-Фу живеели много богати хора. Там живеел и войводата, който управлявал цялата област. Около града се издигали планини, а по тия планини имало гори; в горите пък живеели зверове. Зад градската стена се издигала малка хижа. В нея живеела една баба със сина си.

Те били много бедни. Момъкът бил едничката рожба на майка си. Сякъл дърва и ги продавал. С тоя занаят, разбира се, той не можел да изкара много. Те живеели с майка си оскъдно, ала не се оплаквали от своята бедност. Колкото и да спечели момъкът, все донасял вечер от града по малко ориз, а повече бабичката и не искала.

Един ден тя чакала сина си да се върне от града. До късно го чакала. Мръкнало се, а той все не идвал. Разтревожила се майката. Отишла при съседа си да се посъветва, що да прави. И съседът бил беден като нея. Той разбрал мъката ѝ, но било вече късно: къде ще тръгне през нощта да дири сина ѝ? Решили да почакаат до сутринта.

Като се съмнало, съседът тръгнал по планините да търси момъка. Дълго се лутал низ горите, най-сетне намерил кървавите дрехи на дърваря. Разбрал, че го е разкъсал звяр. Какъв звяр? Тигър, навярно. По всичко се виждало, че е тигър. А по ония места имало много тигри.

Тежка била скръбта на бабичката. Като изгубила оногова, който я гледал и хранел, останала сама самичка на света, без подпора, без роднини, осемдесетгодишна, обречена на просия или глад. Тя била проста женица: мислела си, че добрите хора в града ще ѝ помогнат.

Тръгнала към града. Стигнала там надвечер. Похлопала на една врата — не ѝ отворили. Потропала на друга. Вратарят я изпъдил. Почукала на трета. Пазачът отишъл при надзорника, а надзорникът съобщил на домакина. Домакинът се скарал на надзорника, как смее да му приказва за някаква си бабичка. Надзорникът викнал на пазача, а пазачът изпъдил бабата от двора.

Стъмнило се съвсем. Бабичката се отчаяла. Решила да отиде право при войводата.

— Затова е тоя войвода — рекла си тя, — за да се грижи за бедните хора. Кой друг ще помисли за такива като мене?

Стигнала тя до голямата къща на големеца, но я не пуснали. Казали ѝ да дойде на другия ден. Кое от скръб, кое от глад, кое от умора, бабичката паднала на земята. Легнала и заплакала. Плаче и нарежда. Гледат я слугите на войводата и си шепнат помежду си:

— Не можем изпъди тая баба. Па и грешно е да я пъдим. Вижте я, каква е отчаяна! Кой знае, що ѝ се е случило. Жива да я оплачеш.

Вдигнали я, та я отнесли в зимника, дето били затворени разни скитници и разбойници. Тия хора напоили бабичката с топъл чай, нахранили я с каквото могли, па я сложили да спи. На сутринта извели бабата пред войводата. Той седял на позлатен стол, зад него стояли слугите, а около му — чиновниците. Бутнали бабата да падне на колене посред стаята и да разкаже защо е дошла.

Тя разказала всичко.

Войводата се разсмял. Той бил шишжав мъж. От смях се тресял целият. Слушал, смял се, слушал, смял се, па накрай си изтрил сълзите с везания ръкав на копринената дреха и казал:

— По добрата воля на великия премъдър Богдихан, който умее да цени умните люде. Аз вече двадесет години управлявам тукашния окръг: всякакви тъжби са идвали до мене, но пръв път чувам — човек да ми се оплаче от тигър.

И пак се разсмял. Трябвало да му донесат чай, за да спре смехът му.

А бабата не разбираше защо се смее войводата. Тя стояла на колене и чакала мълчаливо.

— Добре, бабичко. Хайде върви си, а аз ще заповядам да арестуват тигъра и тогава ще реша делото ти.

На бабата станало много тежко. Чак тогава разбрала тя, че и войводата се подиграва с нея.

Но ето че работата взела друг край.

Изстъпил се един слуга иззад войводата; тъкмо когато оня говорел за арестуване, излязъл наред стаята и викнал:

— Господарю, моля те — на мене заповядай да го арестувам.

Тоя слуга се казвал Ли-Пинг. В оня миг той бил пиан, та не разбрал, че става дума за тигър. Но той знаел, че за всеки арест се дава награда на оногова, който е арестувал виновника.

Като чул тия думи, войводата се засмял още по-силно. Неговите хора се уплашили — да не би да умре от смях.

— Добре, братко, че сам поиска. Ето ти заповедта за арест. Вземи я и я изпълни. Но, ако след пет дена не ми доведеш арестувания тигър, ще бъдеш наказан. Бит ще бъдеш.

На другия ден Ли-Пинг изтрезнял. Чак тогава разбрал той, колко глупаво е постъпил. Но нямало що да прави: трябвало — ще, не ще — да изпълни заповедта. Наел той ловци и тръгнал с тях по планините. Пет дена минали. Не само не хванали тигъра, ами му не намерили дори и следите.

Ли-Пинг се явил пред войводата — да го моли да отсрочи изпълнението на присъдата — да извърши ареста за пет дена. Войводата се съгласил, но заповядал да накажат Ли-Пинг. Наказали го: петдесет удара с бамбукова тояга.

Още пет дена минали. Тигърът и тоя път не бил заловен. Ли получил нова отсрочка за пет дена и — нови петдесет удара с тояга. Цял месец минал тъй. Ли Пинг изхарчил всичките си спестени пари за ловци, но тигърът се все не намирал, а бамбуците му съсипали гърба.

След като Ли-Пинг бил набит за шести или седми път, той станал, та отишъл право в храма на Шан-Ен, бога на планините.

— Моля ти се, Боже, посочи ми къде е тигърът. Прати го при мене.

Тъй се молил дълго Ли, проснат по корем на пода на храма, пред позлатеното изображение на Бога. Много пъти повторил той своята просба. А когато си вдигнал главата — видял, че тъкмо пред него стои тигърът.

Ли-Пинг усетил, че му се подкосяват нозете.

Стои той — ни жив, ни мъртъв. Но тигърът се и не помръдва: той си стои кротко, като теле.

Най-сетне Ли дошъл на себе си. Той разбрал, че сам бог Шан-Ен му е пратил звяра, за да изпълни просбата му. Станал малко по-смел.

— А, пиленце — рекъл той на тигъра, — виж, къде си бил ти! Я ми кажи, защо ми създаваш такива главоболия! Сума пари похарчих по тебе. Че и малко ли бой изядох? На що прилича това? Не те ли е срам?

Хайде, братко, да те водя в града. Там войводата ще отсъди — кой прав, кой крив.

Тигърът размахал опашката си и си протегнал шията. А Ли-Пинг, макар и с разтреперени ръце, му сложил на врата клупа на въжето и го повел към града.

Целият град се насъбрал да гледа, как ще осъдят тигъра.

Войводата седнал на златния си стол, а тигърът легнал на пода.

— Подсъдимы тигре, признаваш ли се за виновен, че през миналия месец си изял сина на тая баба, познатия дървар?

Тигърът поклатил глава.

Войводата продължил:

— Тъй като споменатият дървар беше поданик на великия Богдихан, само Богдиханът или аз — по пълномощно от него — имахме право да го лишим от живот. Значи, твоята постъпка е незаконна. Съгласен ли си с това?

Тигърът поклатил отново глава.

— Според закона ти, тигре, подлежиш на смъртно наказание. Но понеже виждам, че се разкайваш за постъпката си, и понеже в това дело има още една страна — бабата, която проси помощ, а държавата не може да ѝ помогне, то — от името на великия Богдихан — аз те осъждам да храниш бабата, чийто син си изял.

Войводата чукнал със златния си печат и се отдалечил тържествено, а тигърът бил пуснат и избягал в планината.

На заранта бабата отворила вратата на хижата си и много се зачудила, като видяла пред прага елен с прехапано гърло. От кого ли е тоя подарък?

Няколко дена след това тя получила друг елен. Оттогава, през ден — през два, все намирала пред вратата — било елен, било козел, било друго животно, чието месо се яде.

Бабата решила да проследи, кой ѝ носи тия подаръци. Видяла, че е тигърът. Отначало тя се бояла от него, но малко по малко привикнала към добрия звяр, а тигърът я толкова обикнал, че по цели дни се навъртал около хижата ѝ.

Бабичката простила на неразумния звяр греха му. И минавачите често виждали как тя седи на прага да се грее на слънце и как гали тигъра, легнал при нозете ѝ.

КНЯГИНЯТА НА СВЕТУЛКИТЕ ЯПОНСКА ПРИКАЗКА

Всред езерото на императорската градина в Киото плувал лотосов цвят. Но само на хората се струвало, че е лотосов цвят. Всъщност то било дворец, подобен на който нямало в целия свят. Стените му, направени от бели прозрачни нишки, блестели като сребристи облачета, които се трупат около ялната месечина. А долнищата на стените изглеждали забулени от румена мъгла, като вечните снегове на връх Фу-Сан — Планината на безсмъртието, когато ги освети залязващото слънце.

Посред двореца имало кръгъл чертог, заобиколен от златни колони, а на златния престол всред чертога седял Хи-О, царят на светулките.

Цар Хи-О имал една-едничка дъщеря — Готару-Гиме, което значи княгиня Светулка. Когато била дете, тя често придружавала баща си, колчем излезе надвечер, по здрач, заедно със своята многобройна свита от придворни. На нея не било позволено да лети: на жените в царството на светулките било заповядано да бъдат скромни; затова я носели на пъстра носилка, изплетена от цветя.

А когато баща ѝ правел преглед на войските или гледал народните игри в празничен ден, Готару-Гиме се разхождала по междите на оризищата и по ливадите с индиго и гледала как блести росата по тревите.

Но минало време. Княгинята порасла. Тогава вече не ѝ позволявали да се показва пред тълпата. Пред света можели да излизат само момичетата от народа, па и те — когато отидат в храма или на пазар — били придружавани от родителите си или от някоя стара жена. А младите знатни жени или си седели вкъщи, или излизали в затворени носилки, а след тях вървяла голяма свита.

Тъй правела и княгинята на светулките. Когато баща ѝ приемал чужди царе и князе или когато вечер се събирали гости в двореца, Готару-Гиме се скривала зад завесата. Само когато дойдат близки

роднини, тя излизала в чертога, вземала участие в разговора и развличала гостите с танц и пеене. Всички, които се удостоявали с честта да видят княгинята, оставали възхитени от нежното златистозелено сияние на облеклото ѝ, а после разказвали на всекиго, когото видят или срещнат, за голямата хубост на Готару-Гиме.

Макар че княгинята била още много млада, сума князе и царе пращали сватове да я искат от нейния баща Хи-О.

Най-сетне една вечер царят извикал жена си и дъщеря си да се посъветва с тях.

— Готару-Гиме е мома за женитба — рекъл той. — Струва ми се, че е време вече да помислим за нейното задомиаване. Мнозина я искат, но тя ни е едничкото чедо, та ще ми бъде много мъчно да се разделя с нея. Най-добре ще е тя сама да си избере оногова, за когото ще трябва да напусне своите родители.

Царицата каза:

— Ако дъщеря ни се омъжи за момък, чиито родители са живи, тя ще трябва — според обичая — да влезе в мъжовата си къща и да не се среща вече с нас. Тежко е за майката да изгуби детето си, но е още по-мъчно за нея, като гледа, че чужда жена — свекърва — му е господарка. Би ми се искало дъщеря ни да стане домакиня и господарка, а не робиня. Ако вземе някой момък без родители, той ще ни бъде като син: ще наследи и престола ти, и името ти.

Най-сетне и княгинята се обадила:

— Мои скъпи родители, по-добър от родния си дом няма да намеря. Никак не ми се ще да го оставям. И никога не бих могла да кажа на чужди хора „татко“ и „мамо“. Но понеже баща ми иска да се омъжа, аз ще ви кажа, че бих си взела за съпруг само мъж, който ме обича. Нека дойдат ония, които ме искат. Аз ще им задам задавка, която не всеки би могъл да разреши. Умният ще се откаже, защото ще разбере, че излага живота си, но с това ще докаже, че обича своя живот повече от мене; а такъв не е достоен за моята обич. Ако ли пък някой успее да разреши задавката — още по-добре: ще му стана жена.

И бащата, и майката се съгласили. Царят заповядал да известят на всички, които биха желали да се сродят с него, че на другата вечер Готару-Гиме ще си избере измежду тях годеник.

На другия ден, когато слънцето си отишло да спи, а небето станало най-напред златисто, после бледозелено, сетне

тъмнокадифено, а най-подир съвсем черно и почнали да изгряват една по една звездите, към двореца на Хи-О взели да се стичат тълпи народ. Както бил обичаят в онази страна, всеки си носел запалено фенерче. Гостите се разположили около двореца, по плаващите листа на лотоса и на другите растения. Хиляди слуги наизлезли с факели в ръце да осветяват пътищата, по които се минава към двореца, за да не се забъркат благородниците, идващи да искат ръката на княгинята.

В двореца били отдавна свършени приготовленията. До стените на кръглия чертог стоели наредени пажовете със свещи в ръце. Златните колони блестели ослепително; още по-силно блестял престолът, на който седял цар Хи-О, облечен в разкошни дрехи и заобиколен от придворните. Един лист от трендафил служел за завеса, зад която се криела Готару-Гиме, седнала с майка си и с придворните дами — всички облечени в блестящи златистозелени дрехи. Разбира се, че княгинята била облечена най-богато от всички.

Когато настъпил определеният час, отвсякъде почнали да прииждат момци. Всички вървели към двореца, залян от светлина. Те били все князе от благородните племена на мухите, комарите, бръмбарите, пчелите, скакалците, щурците, молците и други насекоми. Едни бръмчели, други църкали, трети скрибуцали — всеки както си знае. Издавали се толкова силни смесени звуци, че княгинята Готару трябвало да си затикне ушите.

Най-напред влязъл един груб и недодялан момък, облечен с черни козиняви дрехи. Заслепен от силната светлина, към която не бил привикнал, понеже живеел постоянно в тъмните коридори на яворовата кора, той още от първите няколко крачки се спънал, та щял насмалко да скъса завесата, зад която седели дамите.

Княгинята се показала. Той ѝ казал, че желае да се ожени за нея.

— Донеси ми огън — рекла тя. — Тогава ще се съглася да ти стана жена.

Ликоядът бил много уверен в себе си. Той полетял весело — да изпълни желанието на княгинята.

Не било нужно да хвърчи надалече. При самия вход на императорската градина, в къщицата на вратаря, седяла една мома — дъщерята на тоя вратар — и шиела под светлината на проста глинена лампа. В лампата горял тръстиков фитил, натопен в растително масло. Ликоядът видял отдалеко светлината. Той влетял в стаята, допълзъл до

лампата и прострял членестите си ръце към огъня, за да го вземе и отнесе. Маслото той и не видял: усетил го чак когато потънал в него и почнал да се дави. Никой не му помогнал да се избави. Там си и останал.

След него влязъл в двореца един разглезен момък, натруфен с различни украшения. Дрехите му били златни и той много се надувал с тях. Гордеел се и с хубостта си, па и със своето богатство. Пристъпвал важно и говорел надменно.

— Княгиньо — казал той, — аз съм прочутият княз, когото наричат Златен бръмбар. По-богат и по-хубав от мене не можеш намери никъде. Аз съм готов да ти дам всичките си богатства, стига да се омъжиш за мене.

— Ще се омъжа — рекла Готару-Гиме — само ако ми донесеш огън.

— Готов съм да ти услужа — казал бръмбарът и се отдалечил самодоволно.

Разбира се, че такъв важен господин като Златния бръмбар бил свикнал да върши всичко нашироко и на едро. Той не желал да отнесе на бъдещата си годеница малко пламъче. Ако ще бъде — да бъде.

Затова той отлетял в един от дворовете на двореца, разположен на запад от императорската градина, дето забелязал, че горят силни огньовете. Тоя ден било празник. По този случай имало тържество и в двора горели огромни клади от дърва, залени със смола. Бръмбарът полетял право към тях, но — преди да стигне до огъня — се задушил от дима и паднал мъртъв.

След него се явили да искат ръката на княгинята трима самохвални момци от племето на водните кончета. И тримата били облечени в сърмени дрехи. Преманата на първия била жълтеникава, на втория — зеленикава, а на третия — тъмносиня. Тия момци били лекомислени, вятърничави: току летели от място на място и търсели приключения.

И тях княгинята пратила да ѝ донесат огън, ала ни един не се върнал. Първият съгледал огън в тръстиките край езерото и отлетял натам. Оказало се, че на тръстиковия стрък е кацнала светулка. Водното конче почнало да се закача с нея, а в това време се подал от водата един шаран и го лапнал. Вторият господин — зеленият — видял в един близък двор бабичка, минаваща със свещ в ръка. Той полетял

към пламъка, опарил си крилата и паднал. Може би щял да се свести, ако не била дошла една кокошка да го клъвне. Що се отнася пък до третия — тъмносиния, — той нападнал лулата на един стар жрец и поискал да си грабне от нея една искра. Но старецът се ядосал, замахнал с ръка и го убил.

Тъй загинали тия храбри момци, все жертва на желанието да отнесат огън на княгинята, за да им даде тя в замяна сърцето си. Жените са жестоки: това ще да са казали те и тримата на умирање, ако са можели да говорят.

Жестоко погинали и другите, които дошли подир тях.

Един мустакат рицар, с черна броня, с бели капки по яката, с необикновено дълги рога, украсяващи шлема му, загинал в кладата на възлищар. Скръбно било да гледа човек как умира тоя силен и безстрашен воин за угода на женска прищявка, погребан в нагорещената пръст.

Една голяма мъртвешка глава, облечена празнично с човешки череп, извезан на гърба на кадифената ѝ дреха, отишла да присъства на обряда, когато изгаряли трупа на някакъв покойник. И тя загинала, като се опитала да грабне малко огън.

Един молец — от ония, които прояждат вълнените дрехи — решил да постъпи по-умно. Той бил виждал неведнъж как загиват негови сродници в огъня. Затова намислил да пропълзи отдолу към фитила на свещта, за да извади огъня отвътре. Свещта светела на един учен бонза, който се бил вдълбочил да изучава някаква стара книга. Изведнъж свещта запращяла и угаснала. Молецът загинал, а ученият запалил отново свещта и продължил четенето.

Тъй загубили живота си тия, които отишли да молят за ръката на княгиня Готару-Гиме. Тя искала от всички да ѝ донесат огън. И те се пръскали по площади и къщя, по градове и села. Едни изгаряли от лампи или жарава, други — от големи свещи по будистките храмове, трети — задушени от дима на кандилници пред статуите на боговете, четвърти — в селски огнища, пети — в бронзови мангали.

Някои останали живи, но пък не успели да се сдобият с огън. Тъй се случило с неопитните и прости момци, които не различавали пламъка от други неща, донякъде прилични нему. Едни се опитвали да добият огън от мъртвите риби или миди, лежащи на морския бряг и светещи с фосфорен блясък. Други се силели да измъкнат пламък от

гнилите трески в гората. Разбира се, ни един от тях не получил ръката на княгинята.

За всичко това се научил Хи-Таро, млад княз, който управлявал друг народ от светулки, населяващ една по-далечна част от императорската градина. Тоя княз живеел също във великолепен дворец от лотосов цвят, но всред друго езеро, още по-голямо.

Княз Хи-Таро бил изгубил родителите си малко преди това, през време на един мор по светулките. Току-що бил поел в ръцете си управлението на царството. Като узнал за несполуките на десетките храбри момци, и той решил да си опита щастието: много бил чувал за хубостта и миловидността на княгинята.

Князът изпратил двама от най-знатните си царедворци с поръка да поискат ръката на княгинята Готару-Гиме и да отнесат подаръци за нея и за родителите ѝ. На княгинята той пратил скъпоценни платове и накити, на майка ѝ — царицата — разкошна копринена дреха, а на царя — меч в ножница от кожа на акула, с изящно изработена златна дръжка.

Пратениците били посрещнати с големи почести. Нагостили ги, развели ги из двореца. Но даровете не били приети, понеже царят искал да изпълни желанието на княгинята, а да приеме даровете, би значело да се съгласи да сгоди дъщеря си за княза. Той заповядал да кажат на Хи-Таро, че му благодари за честта и го очаква сам да се яви за отговор.

— А отговорът ще бъде утвърдителен — добавил той, — ако князът донесе огъня, който иска дъщеря ми.

Княз Хи-Таро се явил още на другата вечер придружен от своята бляскава свита. Той бил пременен в разкошни блещукащи дрехи; сам носел оня огън, що искала княгинята. Още щом се видели, двамата се харесали един друг. Толкова се харесали, че засветили с още по-силна светлина. След това княгинята Готару-Гиме приела с радост подаръците. Царят и царицата също приели даровете, отредени за тях. Разбира се, и те се отблагодарили на годеника с еднакво ценни подаръци. Само годеницата не трябвало да подарява нищо преди сватбата.

Настъпила сватбената вечер. Небето било ясно. Никакъв вятър не духал. Звезди светели по небето, звезди светели по земята, звезди светели и между небето и земята. Навсякъде — звезди. Цялото

население от двете царства на светулките се събрало на сватбата. Всички носели факли. Разположили се по дърветата, по цветята, по храстите, по листата на плаващите растения и по тръстиките. Дори мостовите и камъните били заети от любопитни зрители, а който не можел да си намери място на земята, летял във въздуха.

Да погледне човек, би си казал, че вижда море от златистозеленикав пламък, което се люшка тържествено и размерно. Ала наоколо било тихо. Чувала се само песента на славеите и мъркането на щурците. Такава била сватбената музика.

По едно време се показало сватбеното шествие на княгинята. Най-напред вървели най-главните управители на царя и на княза, придружени от многобройна свита, все двама по двама, според чина и положението на всекиго. Сетне идели царят и двамата посланици на княза. После се показала и княгинята в носилка от бял лотосов лист; момата била облечена в бляскава бяла премяна — както приляга на булка. Дълго свилено покривало падало от раменете ѝ. След носилката вървели слуги, носещи ковчег с миди, за да се свари от тях първата утринна супа след сватбата. Други носели подаръци за княза. Подир тях идела царицата, и тя на носилка, заобиколена от придворните дами и придружена от многобройни слуги.

Щом булката пристъпила прага на двореца, дето живеел младоженецът, отведнъж пламнали многобройни клади и бъчви със смола, наредени от двете страни на главния вход. А в предната зала я посрещнал сам Хи-Таро; той я отвел в главния чертог, дето я чакали сродниците от двете семейства.

Започнали се сватбените обреди, а след това — угощението. То било толкова богато, весело и шумно, че и да иска човек, не може да го опише. Па и колкото да го описва, все ще забрави нещо много важно. Затова ми се струва, че е по-добре да не ви разказвам за него.

На заранта на третия ден младоженците се отправили на гости у родителите на Готару-Гиме. В тяхна чест било отново наредено разкошно угощение с песни, танци и игри, а след това нововенчаните си заживели тихо, щастливо и спокойно.

Тъй като Хи-О нямал син, той — според обичая на оная страна — осиновил своя зет и го направил наследник на престола и на царството си.

Дълго живели Хи-Таро и Готару-Гиме. Народило им се многобройно потомство. Синовете, внуците и правнуците — по техен пример били много придирчиви и внимателни, когато идвало време да се женят или омъжват.

И до ден-днешен княгините от тоя славен и стар род искат от ония, които желаят да се оженят за някоя от тях, огън — за да изпитат решителността и обичта им.

Защото пламъкът е знак на душевна светлина за благородния човек и показва не само неговата смелост, но и чистотата на сърцето му. Само честният носи пламък в себе си и не се бои от него. А ония, които ламтят за долни неща и чиито мисли и желаниа са нечисти, биват изгаряни от пламъка.

Когато през някоя хубава лятна вечер хората насядат в градината да вечерят и хиляди насекоми наченат да се въртят на рояци около свещите и да падат опърлени, най-старият казва:

— Тия са тръгнали да търсят огън, за да се оженят за княгиня Готару.

ПОМОЩТА НА БОГИНЯТА КИТАЙСКА ПРИКАЗКА

Ху-Та-Чен имал обичай, всяка заран, когато отива на училище, и всяка вечер, когато се връща, да се отбива в храма на богинята Кун-Ям, който се намирал край пътя. Тъй го била научила майка му, която почитала особено тая богиня. Тя била набожна жена и приучила сина си също на набожност.

Бащата на Ху-Та-Чен бил преселник — манджурец^[1]. Служил като чиновник дълги години в града, чак до смъртта си. А той починал, още когато Ху бозаел.

Във времето, за което разказва приказката, Ху бил вече на петнадесет години; майка му се грижела да му сгледа булка.

Една вечер, по обичая си, Ху-Та-Чен влязъл в храма да се помоли. На излизане от храма срещнал на двора мома — такава хубавица, каквато не бил виждал дотогава.

Позагледал се той в нея, поклонил й се и я запитал:

— Мога ли да знам, коя си ти? Извини ме за любопитството. Аз съм син на покойния чиновник Чен и живея с майка си тук наблизо.

— Аз се казвам Лин-Тчу. Ние живеем в село Миао. Мой баща е бояджията Пак.

Като рекла това, усмихнала се.

На момъка станало светло на душата. Приискало му се да каже още нещо. Какъвто си бил искрен и простодушен, запитал направо момата:

— Каж ми, Лин-Тчу, сгодена ли си за някого, или не си още?

Лин-Тчу се изчервила. Засрамила се.

— Не — отвърнала.

— А ще ли се омъжиш за мене, ако те поискам?

— То е такава работа... Аз... аз... не знам.

И пак се изчервила, но тъй погледнала Ху-Та-Чен, че той разбрал: тя няма да откаже. А когато се сбогували при вратите на храма, Лин-Тчу дори го посъветвала:

— Ей там живее Цуй-Ен-Ченг. Той е голям приятел на баща ми. Помоли го да отиде да ти сватува.

Ху-Та си отишъл вкъщи много радостен. Леко му било, сякаш хвърчал — наземи не стъпвал. Нещо му биело силно в гърдите.

И майката се зарадвала не по малко от сина си, че си е намерил невеста. Отишла при Цуй-Ен-Ченг, та се помолила да сватува на сина ѝ за момата. Отишъл Цуй-Ен-Ченг при бояджията Пак. Но тоя се оказал страшно упорит. Той бил беден, но златолюбив.

— Добре — казал, — но искам момъкът да ми наброи пари... Много пари...

— Колко?

Пак определил толкова голяма сума, че и самият Цуй си поклатил главата, па рекъл:

— И мандарин да поиска дъщеря ти, няма да ти наброи толкова пари.

Той почнал да предумва бояджията да намали цената. Казал му, че момъкът е и здрав, и хубавец, и добряк, и от стар род, и много учен, па е и по сърце на момата.

Пак поотстъпил след тия увещания, но все пак поискал за момата голяма цена.

Като се научил за това, Ху-Та-Чен много се наскърбил. И за десет години не ще събере той с майка си толкова пари.

— Нищо, синко — рекла майката. Недей скърби. Да идем в храма на Кун-Ям, да ѝ се помолим. Тогава всичко ще се нареди. Ти имаш чичо, бащин ти брат. Той живее в съседния окръг Шан-Тун и е много богат. За себе си аз не съм искала от него помощ никога, но ти би могъл да сториш това: за тебе не е срамно, братанец си му. Да се помолим на богинята: тя ще помогне всичко да се нареди.

Стегнала майката сина си за път, за дълъг път. Много имало да се върви. Момъкът пътувал от една луна до друга — цял месец.

Най-сетне стигнал, дето трябва. Намерил чичо си болен, на легло. Старецът лежал изнемощял. Той приел братанеца си много любезно.

— Благодаря — рекъл, — момко, че дойде при мене, стария си и болен чичо. Аз съм богат, много слуги имам, но нямам сродници. Отдавна лежа, все повече и повече слабея, силите ми се не връщат.

Май че няма и да оздравея вече. Погрижи се за мене в последните ми дни, пошетай ми, а пък аз ще ти завещая всичко, що имам.

Минали много дни. Ху-Та продължавал да живее у чичо си. Чичо му все слабеел и слабеел. Станал като сламка.

А в това време дошли лоши известия от родния град на Ху-Та-Чен. В Хонанския окръг се вдигнал бунт срещу манджурците. Много хора били избити и изклани. Жестоки били китайците бунтовници.

На Ху-Та се приискало да си отиде вкъщи — да се погрижи за майка си, но нямало как да остави болния си чичо: той берял душа. И наскоро умрял. Тогава пък — нови главоболия: погребение, разправи по наследството, уреждане на домакинството. Още много време минало.

А бунтът се разпалвал все повече и повече. От Хонан преминал в съседните окръзи, та чак и в Шан-Тун. Ху-Та не знаел вече, що да прави. И в родния си град не можел да се върне: всички пътища били пресечени. И там, дето бил, не можел да остане — знаели го, че е потекло манджурец. Макар и да не бил нито военен, нито чиновник, имало от що да се бои.

Един ден Ху-Та се научил, че и в самия Шан-Тун китайците почнали да колят манджурци. Той взел колкото пари намерил вкъщи и през нощта избягал от града.

Прехвърлил се бежанецът далеч на север, дето живеели само манджурци. Там било спокойно и тихо. Заселил се той в едно селце, купил си земя и се заловил за стопанство. Заживял Ху-Та в това село, но все мислел за майка си и за своята годеница.

Веднъж пристигнала в селото отнякъде си една бабичка — престаряла, беззъба, плешива, гърбава.

— Моля ви се, добри хора, съжалете се над мене! Голяма беда ме сполетя. Отдалече съм — чак от Китай. Но по кръв съм манджурка. Затова ме и изпъдиха китайците. Дойдох тук и си казах: „Манджурците ще ми помогнат“. А то никой и чаша вода не ми дава. Идва ми да се продам някому робиня. Но кой ли ще ме купи? Стара съм — не съм за нищо. Не ме бива да работя на нивята. Да ще някой да ме вземе за бавачка и да ме прибере, за един хляб ще му слугувам: пари не ща. Защо ми са пари? Какво ще ги правя? Никой ме и за бавачка не ще. Тежко ми и горко.

Бабата плаче, а хората ѝ се присмиват. Кой ще вземе тая гърбава бабичка дори за бавачка? Ху-Та я видял и си помислил:

„И аз съм изгнаник като тази баба. Може и майка ми сега да се лута в изгнание някъде и да се моли на хората да я приберат — за един хляб да им слугува. Сам-самичък живея аз тук. Ще прибера бабичката — да ми пере ризите. И за мене ще бъде добре, па и ней добро ще направя.“

Бабата се зарадвала, че се намерил добър човек да я прибере. Заживяла при Ху-Та-Чен. И толкова го обикнала, че се грижела за него като за роден син.

И Ху-Та обикнал бабичката заради нейната доброта и грижи. Той се заглеждал често в нея и си мислел:

„Чудна работа! Стара е тая баба, лицето ѝ е сбръчкано и почерняло като гъба, устата ѝ е хлътнала, а все ми се струва, че прилича на някого, когото съм виждал преди години. Само че не мога да си спомня на кого прилича. Сякаш съм виждал едно време това лице младо, без бръчки.“

Но колкото и да си припомнял Ху-Та, на кого му прилича бабата, все не можел да си спомни.

Времето минавало. Ху-Та-Чен постоянно мислел за родината си, за своята майка и за годеницата си Лин-Тчу.

Веднъж бабата му казала:

— Стига си тъжил, синко, стига си жалил! Ти копнееш по родна къща, но не можеш се върна там. Па и да речеш да се върнеш, кого ли ще намериш? Остава ти едно: тук да завъртиш дом. Няма, най-сетне, да умреш ерген. Аз ще ти намеря булка. Ще се задомиш.

— Не — отвърнал Ху-Та, — не ми трябва невеста, която не ми е по сърце.

— Послушай ме синко, — рекла бабата. — Ще ти намеря булка, която ще ти е по сърце. Дай ми пари да ти приготвя каквото трябва за сватбата. Остави на мене — аз да наредя всичко.

За два дена бабичката приготвила всичко. На третия повикала свирачи.

— Всичко е готово — рекла. — Ти, синко, запали свещи във фенерите, па седни, та чакай булката, а — когато тя пристигне — вие, свирачи, я посрещнете с музика. Аз ще отида да я доведа.

Бабата излязла, а Ху-Та останал вкъщи. Чудно му се виждало всичко. Чудно — и не за вярване. Дълго седял замислен. По едно време му се счуло, като че ли на двора някой плаче. Излязъл той с фенер — да види, кой е. Гледа: под ябълката седи мома и тихо плаче.

— Коя си ти? Защо плачеш? Аз съм стопанин на тая къща, можеш да ми кажеш истината.

Още повече се разплакала момата и рекла:

— По гласа те познавам, господине, че не си лош човек. Моля ти се, пусни ме да си вървя. Недей ме кара да ти ставам жена. Всичко ще ти кажа, както си е. Аз съм отдавна сгодена за момък, когото обичам. Отдавна, още от онова време, когато живеехме в Хонан. Моят годеник се казваше Ху-Та-Чен. Аз изгубих следите му, откак замина за Шан-Тун и не се върна. Но още не съм изгубила надежда да го намеря. Съжали ме, господине, пусни ме...

Ху-Та извикал, като чул това:

— Лин-Тчу, моя Лин-Тчу. Ти ли си? Аз съм Ху-Та, твоят годеник.

И вдигнал фенера — да светне, та тя да му види лицето. Но, както бил развълнуван, ръката му се разтреперила и изпуснал фенера. Станало тъмно. Лин Тчу не знаела — да повярва ли, или не. Но престанала да плаче.

Ху-Та я отвел вкъщи. Когато го видяла на светло, паднала на гърдите му и заплакала още по-силно, тоя път от радост. И Ху-Та заплакал с нея. А музиката засвирила сватбена песен. Музиката свири ли — свири, а те плачат от радост: не могат да дойдат на себе си.

И Лин-Тчу със своя баща, бояджията, били изпъдени от китайците: и те били манджурци. Търсили Ху-Та-Чен, но не могли да го намерят. В Шан-Тун никой не знаел къде се е дянал. Тръгнали на север, към земите на манджурците, и стигнали до тия места.

Ала и манджурците не ги приели любезно, тъй като през време на дългия си живот в Китай те се били съвсем покитайчили. В това време дошъл там един китаец търговец. Видял той Лин-Тчу и поискал да я купи робиня. Казал търговецът на бащата:

— Не е за тебе и за дъщеря ти тук. Ще се мъчите и ще страдате. Продай ми дъщеря си. Като жена ще я имам. Ще я отведа в Китай. И тебе ще взема. Ще живеете при мене безопасно и охолно.

Старецът се съгласил. Но те се наговорили с китаеца да извършат всичко скритом — от страх, да не би манджурците да узнаят, че един

манджурец продава дъщеря си, та да заловят и китаеца, и него, па да ги накажат. Решено било — да пратят Лин-Тчу през нощта в къщата, дето бил отседнал китаецът, а бащата да дойде на другия ден сутринта.

Лин-Тчу узнала за това чак вечерта; тя се разплакала и не искала да върви, но насила я затворили в една количка и я подкарвали към оная къща. Тъкмо били изминали половината път, срещнала ги една суха, гърбава бабичка, с която вървели четирима души с фенери и носели паланкин^[2].

Бабата казала на мъжете, които придружавали Лин-Тчу:

— Моят господар ме прати да пресрещна момата и да я отведе вкъщи. Върнете колата, а моите хора ще отнесат момата на паланкина по околен път, за да не разберат хората що става.

Лин-Тчу почнала да се противи отново, но и тоя път я не чул никой; сложили я насила в паланкина и я понесли. Тя плакала през целия път и не запомнила, как са я внесли в двора и са я оставили. Не видяла и къде се била изгубила бабичката. Чак когато заговорил с нея Ху-Та, тя дошла на себе си.

Цяла нощ си разказвали Ху-Та и Лин-Тчу за своите прежеждия. И все се гледали един друг — не можели да се нагледат. А музиката свирела, свирела, не спирала. Тъй отпразнували сватбата.

На сутринта пратили при бащата на Лин-Тчу човек — да му каже да не отива при търговеца, а да дойде при дъщеря си и зет си. Но гърбавата бабичка не се върнала. Нито я чул някой, нито я видял. Колкото и да я търсил Ху-Та, не могъл да я намери. И следите ѝ не могъл да хване.

Ху-Та-Чен бил щастлив. Само за едно му било мъка — че майка му не е при него.

Много време минало. Една вечер Ху-Та седял с жена си и тъста си. Някой потропал на вратата, а после се чуло, че нечий глас казва отвън:

— Най-послед стигнахме. Сбогом. Запомни, че Кун-Ям винаги помага на ония, които ѝ се молят.

На Ху-Та се сторило, че чува гласа на гърбавата бабичка.

— Кой е там? — попитал той и отворил вратата.

Гледа — на прага стои майка му. Остаряла, погрозняла от мъки и старост. Но той я познал изведнъж. И майка му го познала. От радост и двамата не можели да кажат дума.

Голяма била радостта на всички вкъщи. Па и как да не се радват? Синът не вярвал, че ще види вече майка си, па и тя го смятала за умрял или убит, а ето че се неочаквано срещнали... От радост им идело и да се смеят, и да плачат.

Като си починала от дългия път, майката на Ху-Та разказала как стигнала до селото, дето живеел синът ѝ.

Когато китайците почнали да избиват и измъчват манджурците в Хонан, тя избягала в Шан-Тун. Мислела, че ще намери там сина си. Но не го намерила. А китайците и там избивали манджурците. Последните били принудени да бягат надалеко — дето им видят очите. Не ги търпели ни в градовете, ни по селата.

Жената избягала с други жени в планината. Много мъки преживяла: глад, студ, болести. И то — защо? Заради насилията на манджурските войводи, които притеснявали преди това народа; но пък и китайците, като се вдигнали срещу тях, не знаели що е милост и жалост: когото срещнат, убивали. Такава злоба кипяла в душите им, че не оставили бежанците на мира и в планините. И там нахълтали озверените китайци. Заобиколили мястото, дето се били скрили манджурците.

Всички се разбягали — кой дето му видят очите.

Бабата избягала в една гъста гора. През пънове, дънери и трапища успяла най-сетне да излезе на пътя. Тогавя станало нещо чудно — просто да видиш и да не повярваш! Гледа жената — край пътя стои оседлан кон, а до него седи на едно пънче гърбава бабичка.

Тая бабичка ѝ казала:

— Виждам те, стринке, че си съсипана от умора. Моят кон е як и силен: и двете ни ще носи. Я му се яхни!

Качили се и двете на коня. Бабичката го подкарала и той препуснал. Толкова силно полетял, че се не виждало, що има край пътя. И дървета, и бърда, и планини, и потоци, и реки — всичко се мержелеело, бързо бягало, стапяло се. Като че ли всичко става насън, а не наяве.

Стигнали до морето. Какво голямо море! Край няма. А конят дори с ухо не трепнал. Полетял — право през морето. Като вятър. Просто — да се чудиш! Скочил веднъж-дваж и преминал морето; дори си не наквасил и копитата. А после препуснал по белите планини. Станало студено, много студено.

Затичал се тогава конят още по-бързо и се озовал в Ху-Та-Ченовия двор. Гърбавата бабичка слязла, па помогнала и на жената да слезе. Потупала коня по бедрото — и той се превърнал на златист вълк.

След това бабата почукала на вратата, яхнала се на вълка и рекла:

— Хайде сега, сбогом. Запомни, че Кун-Ям помага на всички, които ѝ се молят.

И се изгубила. Тъкмо тогава Ху-Та отворил вратата.

Изслушал синът майчиния си разказ. И разбрал, че тая бабичка, която е довела при него от сред пътя Лин-Тчу, и оная, която е качила на коня си майка му, за да я доведе до двора му, е същата, която той бил прибрал да му гледа къщата.

И чак тогава си спомнил той, чие лице му е напомняло лицето на бабичката. Ясно си спомнил той, че то е лицето на златната статуя на богинята Кун-Ям, в оня храм край пътя, дето той отивал, още като дете, да се моли.

[1] Манджури — тунгуско-манджурски народ, населяващ предимно Североизточен Китай, областта Манджурия. — Бел.ел.кор. ↑

[2] Паланкин — покрита носилка. — Бел.ел.кор. ↑

ЖАБОЦИ ПЪТЕШЕСТВЕНИЦИ ЯПОНСКА ПРИКАЗКА

В столичния град Киото живеело едно време благородно жабешко семейство, което се ползвало с голяма почит. Главата на семейството, господин Кавадзу, живеел в един кладенец, в задния двор на императорския дворец, и затова имал пълно право да се смята за придворен. И той, па и особено жена му се гордеели много с тая висока чест. Не е малко нещо да си придворен, та макар и придворен жабок.

В богатия крайморски град Осака живеело второ жабешко семейство, също тъй дълбоко уважавано от своите съседи. Ако господин Кавадзу минавал за близък до особата на императора, вторият жабок, господин Кайеру от Осака, можел пък да се похвали, че е много близък до духовенството, понеже живеел в лотосовото езеро, всред горичката на Тенно-Джи, стария, прочут и много почитан храм на Небесния цар.

Искам да ви разкажа нещо за тия две знаменити жабешки семейства.

Почтеният Кавадзу от Киото много често чувал да подиграват хората, като ги сравняват, разбира се, съвсем несправедливо с жабите. „Седи си като жабок в кладенец.“ Или: „Жабата в блатото не знае нищо за голямото море.“ Тия думи много го ядосвали. Ето че веднъж решил да предприеме пътешествие до морето, та да запуши устата на лошите хора.

Той казал за своето намерение на жена си, но госпожа Кавадзу никак не одобрила решението му.

— Ти си просто смешен — рекла тя. — Защо ли ти е да пътуваш? Да не мислиш, че е лесна работа? Мигар не си слушал, че конете се оплакват все от пътуване? Опасно е. Не си ли чувал, че по време на път на тогова се случило това, на оногова — онова? Защо ти е да се излагаш на опасности?

— Ти не разбираш — казал жабокът — Аз искам да видя морето. Не ми е за самото море, ами за лошата пословица. Защо най-последно да ни излиза лошо име? Нека всички разберат, че и жабите знаят да пътуват.

— Я ме чуи ти какво ще ти кажа! Не ти трябва пътуване. Ще видиш, че морето не е и наполовина дълбоко колкото нашето блато. Па и какво ще видиш там? Вода. Много вода — и нищо друго.

И тя продължавала да го придумва, като му предричала всякакви нещастия. Приказвала, приказвала, приказвала, докле най-сетне Кавадзу кипнал и й креснал да мълчи. Тогава тя млъкнала и със сдържан гняв почнала да готви мъжа си за път.

Най-последно дошъл часът за раздяла. Кавадзу облякъл своята пътнишка дреха, нещо като наметало от памук, праметнато на гърба, за да не му пречи при вървежа, и завързал яко сламените си сандали. На бедрото му висели два меча, както и приляга на болярин; не забравил той и сребърната лула, пъхната в хубав калъф; тя висяла заедно с кесията за тютюн, прикрепена за пояса с копринен канап и тока от слонова кост; освен това от пояса стърчало ветрилото, без което не се тръгва в Япония на път.

Но придворният жабок си носел и раница от бамбукова мрежа. В нея се намирала празничната му премяна: широки панталони, дълга долна дреха с копринен пояс, къса горна дрешка от тънък свилен плат с извезан герб, бели памучни чорапи и лачени обувки. Най-отгоре бил сгънат плащът за дъжд от платно, потопено във восък. Около врата си Кавадзу намотал копринена кърпа, към която била привързана кошница с припаси и лакирано сандъче; там имало варен ориз, баница с риба, стъкло с оризово питие, чайниче и чаша от порцелан, както и котленце за гореща вода, без която не става чай.

Когато всичко било вече готово, Кавадзу се сбогувал с жена си. Скръбна била раздялата на тия съпрузи, които много се обичали един друг. Мъжът обещал на жена си, че ще се спира при всеки храм да се помолва за нея, а и тя му обещала, че от своя страна не ще изпусне ден да не се помоли за благополучното му връщане и постоянно ще говори за него със своите слуги и слугини, както и със съседките си.

Най-подир всичко, каквото имали да си кажат, било казано. Съпрузите се прегърнали нежно още веднъж и Кавадзу тръгнал на път. Като изминал двора, той излязъл на главната улица, дето имало голяма

навалица. Хората се блъскали: едни отивали насам, други — нататък. Като всеки жабок, който е живял дотогава в кладенец, Кавадзу се забъркал. Той подскачал ту наляво, ту надясно; един го ритне, друг го настъпи. Най-сетне успял да се добере до една тясна пряка уличка, дето нямало голямо движение.

Тогава благородният жабок си отдъхнал и се поспрял да прокълне невъзпитаната тълпа, която пречи на знатните пътници — навярно от завист. Като си отпочинал, той тръгнал право по пътя от Киото към Осака.

А в града Осака живеел, в езерото на храма Тенно-Джи, доволно и честито почитеният Кайеру със своето многобройно потомство. Кайеру бил твърде набожен и учен господин, запознат с въпросите за Бога и за света. Жреците често се разхождали по брега на езерото, най-вече когато то се украсявало с бели и червеникаво-златисти лотосови цветове, и се препирали за богословски работи, пеели свещени песни, четели страници от църковни книги; толкова много неща бил чул и научил от тях Кайеру, че накрая почнал да смята и себе си за голям богослов и философ, макар че — да ви кажа правото — от тия неща той разбирал много малко.

Веднъж, когато жабокът се печел на слънце с жена си и децата си, излегнали се на широк лотосов лист, минали двама иноци, които се разговаряли за научни работи. Ученолюбивият Кайеру, както винаги, се вслушвал внимателно в разговора. Макар че не разбрал кой знае колко, той чул и запомнил някои думи, които го поразили.

— Жабата ще си остане винаги жаба — казал единият инок.

А другият прибавил:

— Но тинята ще се превърне на лотосов цвят.

Скоро беседващите се отдалечили, но жабокът не забравил тия изречения. Той поклатил глава и потънал в дълбок размисъл. Спокойствието му изветряло.

— Какво значат тия тайнствени думи? — се запитал той. — Защо жабата да си остане винаги жаба, а тинята да се превърне в лотосов цвят? Очевидно хората мислят, че жабата не е способна да се стреми към нещо по-високо, а тинята, като се всмуче от лотосовото стъбло, се издига нагоре и става на цвят. Но защо пък и жабата да не търси нещо по-добро? Това е възможно, струва ми се, само че трябва да се почне още от младини. Наистина, и аз не съм си губил времето напразно;

много неща научих, макар че почнах да се просвещавам чак на зряла възраст. Но за децата ми би било по-лесно, ако почнеха още отсега да се учат. Пословицата казва: „И лъвът праща своето лъвче в долината.“ Ще пратя най-големия си син Гики-Таро да пътува. Ще му поръчам да отиде в Киото — оня голям град, за който всички говорят, че бил огнище на науката. С право казват хората: „Възпитанието е по-важно от благородното потекло.“ В Киото синът ми ще се научи да се държи в общество, както приляга на особа от нашия род. „Изумрудът и кристалът блясват чак когато ги излъскат“, гласи мъдрото изречение, изказано от не помня кой философ.

След тоя дълъг размисъл Кайеру обявил на семейството си своето решение. Че като почнали едни плачове и викове! Майката и сестрите заридали безутешно при мисълта, че ще се разделят с галения първенец. Само по-малките братя завиждали на Гики-Таро и им се искало да тръгнат с него. Но бащата не давал.

— Вие ще пътувате, когато порастете — им казал той.

Що се отнася до самия пътешественик, нему било тежко. Никак не му се искало да заминава. На драго сърце би си останал вкъщи, ако го питаха, ала заповедта на баща му била строга и той не смеел да откаже.

След като всичко било готово за път, бащата изпроводил сина си до кръстопътя, дето му дал всички потребни упътвания и бащински съвети. Сбогували се. Кайеру се върнал в езерото, а Гики-Таро се запътил към Киото.

И тъй се случило, че двамата пътешественици, като тръгнали от домовете си в едно и също време, се срещнали на половината път между Киото и Осака, на бърдото при Гаши-Мото, отдето се открива много хубава гледка: виждат се и двата града.

Двата жабока се поздравили, както е японският обичай: паднали на колене, опрели се на китките си, навели си главите доземи и се изгледали изпитателно един другото със своите големи ококорени очи. Сетне всеки си казал името, па се спрели и заговорили за времето, за хубавата гледка, за прашния път и за мъчнотиите на пътуването.

От дума на дума те се разбърбали доста и решили да си отпочинат заедно на бърдото. Седнали под сянката на голям лист от подбел, извадили от кошниците хранителните си припаси, сварили чай и почнали да закусват. При това, както го изисква изтънченото

възпитание, всеки хвалел ястията на другия, казвал, че пръв път яде такива вкусни неща, и се извинявал за скромността и лошото приготвяне на своите припаси.

Когато пили чай и пушели лула, те още повече се сближавали. Разказали си един другиму за своите семейства, както и за целта на пътуването.

— Да си призная — забелязал почитеният Кавадзу, — аз не обичам кой знае колко пътуванията. Право да си кажа, пътувам за пръв път и това не ми се вижда много приятно. Свикнал съм, скъпи приятелю, на домашни удобства. Няма ли ги, не ми е добре. Никак не ми е добре, да ти кажа. Изглежда, че съм вече стар за такива работи: за пътуване се искат по-млади нозе. Дори като седя тук, идва ми на ум да се откажа от всякакво по-нататъшно пътуване и да разгледам Осака от това бърдо. Струва ми се, че и в града да отида, не ще видя нещо повече.

— Имате право — рекъл Гики-Таро, — имате право. Пълно право имате. И мене ми твърде омръзна това пътешествие: защо да лъжа? Доста ще бъде — и аз да разгледам оттук Киото.

Така и сторили. И двата жабока се изправили на задните си крака. Почтеният Кавадзу от Киото се обърнал гърбом към Киото, а младият Гики-Таро от Осака — гърбом към Осака. И двамата се загледали с ококорени очи надалеко. Но тъй като жабите нямат шии и очите им са разположени не отпред на главата, а на задната страна, като се изправили, пътешествениците могли да видят само това, което е зад тях, отдето били дошли.

Накрая Кавадзу, гледайки пред себе си Киото и река Йодо с нейните притоци, които той вземал за Осака с морето, казал учудено:

— И това било вашето прехвалено море! То не е по-голямо от нашето блато. Чудно как хората преувеличават! Наистина и аз почвам да мисля, че изобщо не съществува никакво море. Права беше моята жена, като настояваше да не тръгвам на път.

Гики-Таро по същата причина, като гледал само Осака, а я мислел за столицата, също така изказал своето разочарование:

— Чудно как много се е излъгал мъдрият ми баща! Виж, че Киото не бил по-голям от нашата Осака. Никъде не виждам прославените храмове и дворци, всички къщи приличат на нашенските.

И на двамата им домъчняло за дома, та затова не приказвали дълго, ами си пожелали лек път и тръгнали, откъдето са дошли — Кавадзу се върнал в своето блато при Киото, Гики-Таро в канала край Осака. Всеки разказал у дома, че двата града си приличали един на друг като две зърна ориз, а Кавадзу, за велика радост на жена си, прибавил, че море изобщо не съществува.

Затова и досега е останала поговорката: „Жабата в блатото не знае какво е море.“

Издание:

Автор: Николай Райновъ

Заглавие: Източни приказки

Издател: „Стоян Атанасов“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1932

Тип: сборник; приказки

Националност: българска

Печатница: „Херман Поле“ — София

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/5051>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.